

Camilla Collett og Emilie Diriks: *Forloren Skildpadde*

Utgitt ved Mette Refslund Witting

NB kilder 4

Nasjonalbiblioteket/bokselskap.no, Oslo 2015

ISBN: 978-82-7965-238-0 (digital utgave, bokselskap.no),

978-82-7965-239-7 (epub), 978-82-7965-240-3 (mobi)

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Camilla Collett og Emilie Diriks

Forloren Skildpadde

Utgitt ved Mette Refslund Witting

NB kilder 4

Nasjonalbiblioteket/bokselskap.no

Oslo 2015

Innledning

1. Tilblivelse

Sommeren 1837 kom Camilla Collett tilbake til Norge etter ett års opphold i Hamburg, hvor hun hadde bodd hos geheimeråd Ludwig. Hun flyttet inn i sitt barndomshjem på Eidsvoll – i en alder av 24 år og fortsatt ugift. I den situasjonen fikk hun og venninnen Emilie Diriks idéen om å lage et tidsskrift, eller «et Blad», som de kalte det. De skulle selv være både redaktører og forleggere og hadde i utgangspunktet tenkt seg at også andre kunne få inn tekster der. Tidsskriftet skulle ikke trykkes, men sirkulere i ett håndskrevet eksemplar i

«en lille utvalgt Kreds af Damer». Tittelen var navnet på en av tidens mest prestisjefylte matretter: forloren skilpadde.

Camilla Collett har etterlatt seg ganske utførlige planer for tidsskriftet i et brev til broren Oscar 31. august 1837. Hun skrev:

«Det er mig i en anden Henseende vigtig at faae nogle meer omfattende og uddannede Skildringer fra P[aris] gennem Din veltalende Pen – som en velkommen Aquisition – smil ikke foragteligt! – til et *Blad* som Emilie og jeg skulle udgive, og som skal føre det beskedne Navn af «forloren Skilpadde» – beskedent – fordi vi aldrig ville lade Oprindelsen, *Grundsubstancen* ud af Øie, deels fordi vi i Mangel af at kunne lave en veritabel forloren Skilpadde som er Priisopgaven i den norsk-huusmoderlige Kokkekunst, vove at concurere ved Tillavelsen af en literair. Bladet skal udkomme paa fiint Postpapir en Gang om Ugen, og jeg er baade ansvarlig Redacteur og tillige Forlægger. Har Du derfor nogen interessant Skizze af P[aris] eller hvad som helst til denne Bestemmelse passende, da send mig det i hiin Form, det vil sige paa Postpapir, hvor Du kuns paa hvert Ark maa lade en Plads til Tittel og Vignet som jeg skal tilføie. Vort Auditorium vil for det første indskrænke sig til de tvende Redacturer; med Tiden, hvis Bladet faaer nogen Fremgang, vil det blive læst af en lille *udvalgt Kreds af Damer*, eller af en Enkelt særdeles Begunstiget. Anonymiteten bliver paa strengeste Maade helligholdt. Det kommer til at bestaae af Opsatser i enhver Genre, Skitser af det virkelige Liv, Byeanecdoter, Nyheder og Sladder bliver ikke ubetinget foragtet, men det optages med Valg, E[milie] har allerede skrevet en fortræffelig Afhandling der hedder «et Selskab», og hvis «Tendents» (for at begynde med litteraire Termini) gaaer ud paa at latterliggjøre den Støien, det Vielgeschreierie, der i Huusholdningen gaaer foran et Selskab inde i Byen; og jeg tænker at indrykke en Opsats om mit Møde med Theodor Mundt.» (Collett 1930, 291–292)

Som man vil se når man leser Forloren Skilpadde, fulgte Camilla Collett og Emilie Diriks de beskrevne planer ganske godt, men det kom ingen tekster av andre inn i tidsskriftet, heller ikke av Camillas bror Oscar. De to lengste tekstene

er Emilies «Et Selskab» og Camillas «Otte Dage i Hamburg», som handler om hennes møte med den tyske forfatteren Theodor Mundt. Første hefte innledes med en tekst hvor redaktørene erklærer bladets tendens, og utover i heftene er det flere småtekster: fiktive dødsannonser, pussige nyhetssaker, egenskrevne dikt og oversettelser av et par dikt av Heinrich Heine.

Emilie Diriks og Camilla Collett hadde kjent hverandre siden de gikk på samme pikeskole i Christiania i 1826, men først en del år senere begynte de å skrive brev til hverandre. Denne brevvekslingen ble svært omfattende, og et tema som stadig dukket opp der, var nettopp skriving. I løpet av våren 1837, mens Camilla var i Hamburg, begynte de – eller i hvert fall Camilla – å tenke på at de skulle skrive noe som kunne bli publisert. Ifølge brev til Emilie 14. mai 1837 leste Camilla opp deler av et brev fra Emilie for sin tyske vertsfamilie, og de ble begeistret. En i selskapet var medredaktør i et tidsskrift, og han skriblet ned teksten og fikk den ifølge Camillas brev publisert under overskriften «Christiania». I samme brev til Emilie skrev Camilla at Emilie burde skrive noe mer som kunne bli trykt i Tyskland, Camilla skulle nok oversette det: «jeg vil saa gjerne see noget paa Prent af os 2; Du vælger eller sogar skriver noget selv, jeg oversætter det, og vi dele Æren» (Collett 1930, 247).

Emilie Diriks fulgte Camilla Colletts oppfordring om å skrive noe selv, for teksten «Et Selskab» lå klar i august samme år. Om den var skrevet med tanke på oversettelse og publisering i et tysk blad, eller om den er skrevet for deres eget blad Forloren Skildpadde, er uvisst. Etter at Emilie hadde skrevet «Et Selskab», kommer det trolig ikke mer fra hennes hånd på en stund, og 14. oktober 1837 skriver Camilla bekymret til henne og ber henne sende flere tekster til bladet:

«Send mig nogle Avertissements, Bekjendtgjørelser, Nyheder – kort hvad Du vil [...] Lad for Alting ikke dette herlige Foretagende [strande] paa den usleste af alle Klipper: falsk Beskedenhed. Vi ville skrive saa godt vi kunne, uden at stræbe efter noget bedre over vore Kræfter. Jeg kan ikke troe at vi kunne være saa latterlige at være bange for vor egen Kritik. Lader os derfor ikke file og konstle for meget, men tage det saa friskt og naturligt som det falder i Pennen; giv mig alt hvad Du kan; jeg skal ordne det.» (Collett 1930, 311)

I tillegg til «Et Selskab» har Emilie Diriks bare skrevet to tekster i *Forloren Skildpadde*: en dødsannonse i hefte nummer 1 og en liten samling nyheter under overskriften «Indenlandske Efterretninger» i hefte nummer 3. Fra hefte 4 er det ikke flere bidrag fra Emilie, og resultatet ble at Camilla Collett selv skrev omtrent 90% av *Forloren Skildpadde*.

Den endelige utformingen av *Forloren Skildpadde* er fra november 1837, med det første hefte datert 1. november og det siste 22. november (se mer om dateringen nedenfor). Men det har sannsynligvis eksistert utkast, for, som litteraturforskeren Ellisiv Steen påpeker, bærer tekstene i tidsskriftet preg av å være skrevet av etter et forelegg, for det er få rettelser (Steen 1947, 110). Det eneste utkastet til *Forloren Skildpadde* som vi kjenner i dag, er et dobbeltblad som har signaturen [Ms.8° 275:3:d](#) (heretter kalt *Utkast til Forloren Skildpadde*). Det er skrevet av Camilla Collett og inneholder på sidene 1–3 en tekst om Europa som aldri kom med i *Forloren Skildpadde*, samt på side 4 et par av notisene som er kommet med: «At min kjere Datter Jossa ...» (*Forloren Skildpadde* hefte 4, s. 4), «At min elskede uforglemmelige Datter ...» (hefte 1, s. 4) og «En Embedsmand paa Landet ...» (hefte 2, s. 4). Ved en sammenligning av notisene i *Forloren Skildpadde* og versjonene av samme tekster i *Utkast til Forloren Skildpadde*, ser man at Camilla foretok en del endringer: Hun la til ord og setninger (blant annet navn på datteren Caja og steds- og tidsangivelse i samme notis), endret på ordvalg og redigerte kraftig i setninger som virket uferdige i utkastet. Siden teksten om Europa ikke er blitt opptatt i *Forloren Skildpadde*, men høyst sannsynlig ble skrevet med tanke på publisering der, publiseres den i denne utgaven i sin helhet som appendiks.

Det er ingen tegn på at *Forloren Skildpadde* har vært lest av andre enn de to redaktørene. Det er ingen påskrifter på heftene, og man kjenner ikke til noen omtale av at andre har lest det. Høyst sannsynlig kom det ikke lenger enn til Camilla Colletts skrivepult. Hun tok selv vare på de håndskrevne heftene og kommenterte dem mange år senere ved to anledninger; først i artikkelsamlingen *Mod Strømmen* fra 1879, i innledningsteksten i første del av boken:

«Ak, endnu gjemmer jeg mellem andre forvitrede Minder fra hin Tid et Par Nummere deraf med sine Titelvignetter, vort Blads betydningsfulde Symbol, laurbæromslynget!» (Collett 1879, 8)

Hun omtaler heftene igjen i 1885 i boken *Mod Strømmen. Ny Række*, i teksten «Fra Anton Schweigårds Hjem»:

«Ak, det er vemodigt i de gamle Gjemmer at støde på en Pakke forkrøllede Scripturer – Bladet, som vi udgav.» (Collett 1885, 176)

Som sagt er det ingen tegn på at *Forloren Skildpadde* ble utgitt eller lest av andre enn bladets to redaktører; de siste heftene kanskje bare av Camilla Collett.

2. Det fysiske dokumentet

Forloren Skildpadde er håndskrevet og eksisterer bare i ett eksemplar, som nå befinner seg i Nasjonalbiblioteket med signaturen [Ms.4° 1180](#). Det som er bevart, er seks hefter, som hvert består av ett dobbeltblad. Skriften veksler mellom Camilla Colletts karakteristiske gotiske og Emilie Diriks' latinske. Hvert dobbeltblad har øverst på første side avtegnet den samme vignett med tittel, laurbærkrans, nummer på heftet, datering og redaktørens initialer. Det fremgår av brevet til broren Oscar nevnt ovenfor at det er Camilla Collett som har utformet disse vignettene.

De seks heftene er nummerert slik: 1, 2, 3, 4, 5 og 7. De har følgende dateringer:

Hefte nr. 1: Onsdag 1. november 1837

Hefte nr. 2: Søndag 5. november 1837

Hefte nr. 3: Torsdag 9. november 1837

Hefte nr. 4: Søndag 12. november 1837

Hefte nr. 5: [uten ukedag og dato] 1838

Hefte nr. 7: Onsdag 22. november 1837, men datoen er endret fra 1. november

Ved utformingen av hefte 5 er det blitt rot med dateringen. Det er blitt rettet opp i siste hefte, men der er nummereringen blitt feil. I det hele tatt virker det som om den opprinnelige idéen med å lage et tidsskrift med forskjellige typer tekster og bidrag fra begge redaktørene strandet etter hefte 4, for i hefte 5 og 7 er det bare Camilla Colletts tekst «Otte Dage i Hamburg» som fortsettes og avsluttes. Man kunne tro at et hefte nummer 6 er gått tapt, men det har trolig aldri eksistert, for i overgangen fra hefte 5 til hefte 7 mangler det ikke noe tekst; fortellingen «Otte Dage i Hamburg» fortsetter umiddelbart. I tidligere litteratur om *Forloren Skildpadde* bemerkes det at hefte 6 er tapt, men det nevnes ikke at det trolig aldri har eksistert (Collett, Alf 1911, 73; Benterud 1947, 99; Steen 1947, 108–110). At det ble viktigere å ferdigstille teksten «Otte Dage i Hamburg» enn å holde på med tidsskriftet, kan være grunnen til at redaktørene – eller på dette tidspunkt den eneste gjenværende redaktøren – ikke lenger var så nøye med heftenes datering og nummerering.

Manuskriptet *Forloren Skildpadde* ble gitt til Nasjonalbiblioteket (den gang Universitetsbiblioteket) i 1919 som testamentarisk gave fra Camilla Colletts sønn Alf Collett. Det ble overdratt sammen med mange andre dokumenter knyttet til Camilla Collett: brev, dagboksopptegetninger, notater og manuskripter.

3. Denne utgivelsen

Forloren Skildpadde har aldri tidligere vært trykt i sin helhet. Derimot har Camilla Colletts tekst «Otte Dage i Hamburg», som dekker omtrent 3/4 av tidsskriftet, vært trykt, nemlig i bind 3 av *Samlede verker* i 1913. Det var filologen Hans Eitrem som stod for utgivelsen, og han brukte manuskriptet *Forloren Skildpadde* som tekstgrunnlag. I anmerkningene til teksten skrev han: «Teksten er en uforandret gjengivelse av den 24-årige Camilla Wergelands manuskript [...] Hun har ikke git sig tid til at gjennomføre tegnsætning f.eks. og ogsaa ellers vil man se at der indløp mange inkurier» (Collett 1913, 519). Det går ikke tydelig frem om Colletts manglende tegnsetting og feil er rettet i *Samlede verker*, eller om teksten er gjengitt diplomatarisk, altså uten å rette feil og mangler.

Denne utgave er en diplomatarisk gjengivelse av manuskriptet *Forloren*

Skildpadde, og hele teksten tas med. Tidsskriftformatet er forsøkt bevart ved at utgivelsen er delt i seks deler, svarende til de fysiske heftene. Tittelvignettene, som er tegnet øverst på første side i hvert hefte, settes inn som illustrasjoner, og all tekst på dem er transkribert og innleder teksten i det enkelte heftet. Oppsettet i spalter blir ikke beholdt, men sideskift markeres. Ved alle tekster utenom «Otte Dage i Hamburg» opplyses det i en note ved begynnelsen om den er ført i pennen av Camilla Collett eller Emilie Diriks.

De delene av *Forloren Skildpadde* som ikke tidligere har vært utgitt, er nøye skrevet av, tegn for tegn, med de feil som måtte finnes. Den trykte teksten i *Samlede Verker* av «Otte Dage i Hamburg» er blitt korrekturlest mot manuskriptet, og feil er blitt rettet, slik at teksten samsvarer med manuskriptet (se [Prinsipper for utvalg og transkripsjon](#)). Det gjelder spesielt en del endringer i tegnsettingen som er foretatt i *Samlede Verker*, samt noen transkripsjonsfeil.ⁿ¹ Dessuten har det vist seg at en del endringer, med henholdsvis sort penn og blyant, ikke er tatt med i *Samlede Verker*, og jeg følger samme prinsipp her. (Se mer om de senere rettelsene nedenfor.) Det hadde vært interessant å gjengi også disse senere rettelsene, men det viste seg svært vanskelig å gjennomføre, fordi mange av tilføyelsene er slurvete skrevet og dermed uleselige, og strykningene er i flere tilfeller ganske upresist utført. Derfor valgte jeg, som Eitrem, bare å transkribere den opprinnelige teksten. Noen få steder hvor det har vært skader i papiret, som revne kanter, bretter og rifter, var mer av teksten sannsynligvis leselig da Eitrem transkriberte den for omtrent 100 år siden.ⁿ² Disse tekststedene har jeg fått undersøkt med multispektral analyse, og i de fleste tilfellene er Eitrems lesning bekreftet. I få tilfeller stemmer Eitrems lesning ikke med de bokstavrestene som kom frem i analysen, og disse steder er det satt inn en note.

Europa-teksten i appendikset finnes bare i et utkast som ikke var tenkt lest av andre enn Camilla Collett selv, derfor er skriften et par steder ganske umulig å tyde. Det gjelder spesielt en passasje med mange rettelser i siste del av teksten, og her er ikke alle rettelsene transkribert.

Hovedmålet med utgivelsen er å gjøre teksten *Forloren Skildpadde* tilgjengelig for dagens lesere. Det har likevel syntes nødvendig med noen kommentarer til teksten, spesielt når det gjelder omtalte personer og omtalte

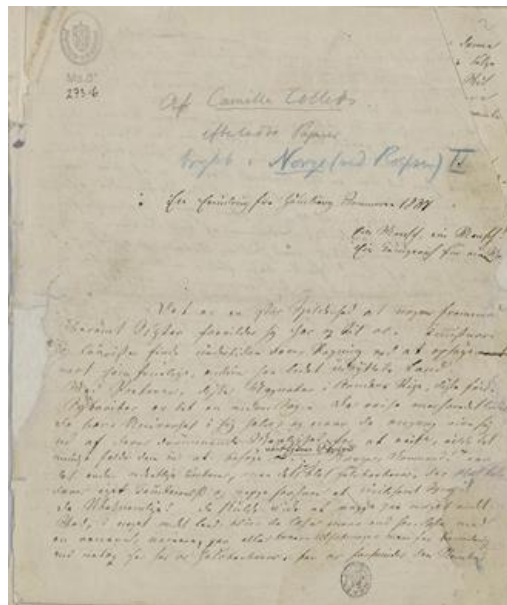
litterære og musikalske verk. «Otte Dage i Hamburg» har allerede [et sett kommentarer i *Samlede verker*](#). Disse kommentarene er ikke tatt med her, men de har vært til god hjelp i arbeidet med utgaven.

4. Senere tilføyelser og rettelser

I teksten «Otte Dage i Hamburg» i manuskriptet *Forloren Skildpadde* er det en del tilføyelser og rettelser, både med sort penn og med blyant. Som tidligere nevnt er disse rettelserne ikke tatt med i denne utgivelsen, men jeg vil her beskrive dem. Rettelsene med den sorte pennen er sannsynligvis foretatt av Camilla Collett selv, mange år etter nedskrivningen i 1837. De skiller seg fra den opprinnelige teksten ved at blekket er mørkere og bokstavene er mer kantete og slurvete. Blyanttilføelsene er trolig skrevet av sønnen Alf Collett.

For å prøve å avdekke i hvilken forbindelse disse rettelserne er gjort, har jeg sett nøyer på det eneste trykket av teksten «Otte Dage i Hamburg» som utkom før *Samlede Verker*, nemlig den forkortede versjonen i antologien *Norge. Norsk kalender*, utgitt av Nordahl Rolfsen julen 1895. Camilla Collett døde 6. mars 1895, så hun har ikke selv vært direkte involvert i publiseringen. Det har derimot sønnen Alf Collett, og det finnes et brev fra ham til Nordahl Rolfsen, datert 5. juli 1895, hvor det fremgår at de har avtalt at Alf skal sende Rolfsen en tekst av moren til trykking i hans planlagte antologi. Alf skrev:

«Efter Aftale oversender jeg Dem herved til Gjennemlæsning (for en mulig Benyttelse i Deres Julebog) en utrykt Skitse af min Moder, betitlet «En Erindring fra Hamborg Sommeren 1837». Bliver det benyttet, maa der skrives nogle Noter til Forklaring om Personerne. Mundt (Theodor) er den bekjendte tyske Skribent, som senere blev gift med Louise Mühlbach. Jeg imødeser Deres Svar.» (Brevs. 764)

«Skitsen» Alf Collett nevnte, finnes i Nasjonalbiblioteket med signaturen [Ms.8° 273:6](#) og tittelen «En Erindring fra Hamburg. Sommeren 1837». Det er tydelig at dette manuskriptet er grunnlag for den trykte versjonen i *Norge. Norsk kalender*, for det er de samme forkortelser som er gjort der. Også i dette manuskriptet er det senere rettelsener med henholdsvis sort penn, blå penn og med blyant. Rettelsene med blå og sort penn er av Camilla Collett selv, og de med blyant er av Alf Collett. Ved en sammenligning av de tre typene rettelsener med trykket i *Norge. Norsk kalender*, ser man at bare de rettelsene som også er markert med blyant, ble tatt til følge i trykket. Dessuten har Alf Collett skrevet en henvisning til manuskriptet *Forloren Skildpadde* nederst på nest siste side av Ms.8° 273:6: «Fortsættes i «Forloren Skildpadde» ved X». Samme merke gjenfinnes i *Forloren Skildpadde* på slutten av hefte 4. Det vil si at for siste del av teksten «En Erindring fra Hamburg» i *Norge. Norsk kalender*, er det *Forloren Skildpadde* som er grunnlaget, og også for denne tekstdelen viser det seg at bare Alf Colletts blyantrettelsener tas med i trykket. Det må til slutt nevnes at Ms.8° 273:6 ikke er komplett, for det slutter nederst på en side midt i et avsnitt som akkurat er påbegynt.

Ut fra disse undersøkelsene mener jeg å kunne konkludere med at Camilla Collett på et tidspunkt har skrevet en forkortet versjon av «Otte Dage i Hamburg», nemlig manuskriptet Ms.8° 273:6. Om slutten er gått tapt eller om hun aldri ble ferdig med den forkortede versjonen, er uvisst. Senere har hun rettet i både *Forloren Skildpadde* (med sort penn) og i den forkortede versjonen (med sort og blå penn). Det kunne altså tyde på at hun har arbeidet med teksten

«Otte Dage i Hamburg» flere ganger med tanke på publisering, men hun fikk den ikke på trykk mens hun levde. Da Nordahl Rolfsen kontaktet sønnen, trolig etter morens død, fant Alf Collett frem de to manuskriptene til «Otte Dage i Hamburg», leste dem igjennom og foretok inngrep i teksten med blyant. Hans redigering ble grunnlag for første offentliggjøring av fortellingen.

Prinsipper for utvalg og transkripsjon

1. Transkripsjonen baserer seg på to manuskripter: [Ms.4° 1180](#) (*Forloren Skildpadde*) og [Ms.8° 275:3:d](#) (*Appendiks*). I transkripsjonen av Ms.4° 1180 er bare den opprinnelige teksten tatt med, ikke senere tilføyelser og rettelser. Ms.8° 275:3:d er et skjødesløst skrevet utkast, og noen av tilføyelsene der er ikke tydet.

2. I manuskriptet Ms.8° 275:3:d finnes også utkast til et par av notisene som er kommet med i *Forloren Skildpadde*. Disse utkastene er sammenholdt med teksten i Ms.4° 1180 og brukt som støtte i tydingen av vanskelige tekststeder.

3. Teksten «Otte Dage i Hamburg» har vært publisert tidligere i Camilla Colletts *Samlede verker* (1913). Transkripsjonen i *Samlede verker* er blitt korrigert mot manuskriptet Ms.4° 1180.

4. I transkripsjonen av teksten «(Efter Heine)», som er en gjendiktning av et par av diktene i Heinrich Heines *Buch der Lieder*, er den tyske originalutgaven fra 1827 brukt som støtte i tydingen av vanskelige tekststeder.

5. Transkripsjonen er nøyaktig og bokstavrett, det vil si at Camilla Colletts og Emilie Diriks' rettskrivning og tegnsetting er beholdt. Skrivefeil er ikke rettet, men hvis de er forstyrrende for lesningen, er forslag til rettelse lagt til i note.

6. Opplagt manglende bokstaver, ord eller tegn er satt til i skarpe klammer [].

7. Ms.4° 1180 er skrevet dels av Camilla Collett, som brukte gotisk håndskrift, dels av Emilie Diriks, som brukte latinsk håndskrift. Ved alle tekster, utenom Camilla Colletts «Otte Dage i Hamburg», er det opplyst i en note hvem som har ført teksten i pennen.

8. Håndskriften – spesielt Camilla Colletts gotiske – er til tider slurvete og vanskelig å lese, men transkripsjonen tar som utgangspunkt at teksten gir

mening, og slurvete bokstaver og ord er derfor transkribert velvillig ut fra sammenhengen. Det har i noen tilfeller vært nødvendig å markere usikker lesning med spisse klammer < >, og helt uleselig tekst markeres slik: <...>. Ved tap av tekst på grunn av skade i papiret settes det i tillegg inn en note.

9. I noen tilfeller er det vanskelig å avgjøre om en bokstav er stor eller liten. I Camilla Colletts skrift gjelder det spesielt ved d/D, b/B og k/K. Her velges den form som følger normen.

10. Tekst som er strøket, er markert med gjennomstreking.

11. Tilføyde tekst gjengis som hevet over linjen. I tilfeller hvor det er tvetydig hvor den tilføyde teksten skal inn, er det lagt til en note.

12. Når tekst er rettet ved at noe er skrevet oppå noe annet slik at opprinnelig tekst er dekket, transkriberes den sist skrevne teksten, mens den opprinnelige gjengis i note.

13. Tekst som er understreket, gjengis med kursiv, og det skjernes ikke mellom typografisk og retorisk utheving.

14. Anførselstegn som står innenfor anførselstegn, gjengis diplomatarisk og standardiseres ikke som i moderne norsk til enkle anførselstegn. Tidens konvensjon med å sette anførselstegn på begynnelsen av hver linje i et sitat følges ikke, bare anførselstegn før og etter sitatet er gjengitt.

15. Manglende diakritisk tegn over å og ø rettes stilltiende, med mindre ordet gir mening også med henholdsvis a og o. Da settes det inn en note. Manglende diakritiske tegn ved andre bokstaver markeres ikke.

16. Ord delt ved linjeslutt uten bindestrek gjengis stilltiende som ett ord, med mindre det er usikkert om ordet er ment som ett eller to ord. Ved tvil settes det inn en note om at bindestreken trolig mangler.

Forloren Skildpadde.

Nº 1 1837.

Ansvarlige Redactører: ED. og CW.

Onsdag 1ste November.

ⁿ³Til Subscribberne!

Vi tillade os som et Bidrag til Planen at fremlægge følgende Gjenpart af en Skrivelse med Svar fra Hovedredacteurerne:

«S: T^{k1} Hr E D!

Deres sidste ærede af f. M. bragte mig da den endelige Afgjørelse, saaledes at der nu er intet i Veien for at Bladet efter den første Overeenskomst kan tage sin Begyndelse førstkommende Maaned. Alt er da i sin Orden.

Subscriptionsplanerne ønskede jeg gjerne tilbagesendt. Endnu et Spørgsmaal som nu falder mig ind og synes at være af Vigtighed, maae jeg uleilige Dem med:

Hvilken Tendents skal Bladet egentlig have? – Hvilket af de andre Bladesⁿ⁴ Antagonist skulle vi være? – Skulle vi være liberale??? Saa middels tænker jeg, thi det staaer man sig bedst ved. Dog som De vil. Da jeg kjender Dem som en fordomsfrie og liberal Mand vil det hverken forundre eller støde Dem, hvis jeg afgjort erklærer mig mod den «Constitutionelle»; Dem staae det da frit fore at rive «Statsborgeren[»] ned, thi jeg holder fore at alle personlige Hensyn maae aldeles fjernes, skal Bladets Tendents, den være hvilkensomhelst, udvikle sig frit

–

forbindtligst CW.»

Til Hr CW.

«Høistærede!

Jeg iler med at besvare Deres meget ærede af 8de dennes og idet jeg aldeles bifalder Deres Bestemmelse angaaende den Aand der skal <...>give> Bladet, vil jeg berolige Dem [med]ⁿ⁵ den Forsikring at De gjerne kan være Svigerinde Nella^{k2} imod da jeg er fuldkommen enig med Dem, at alle saadanne Hensyn udelades, ja efter min Mening bør der ikke respecteres hverken Familieskab, Borgerskab, Ægteskab, men *Ondskab* alene skal dominere alle andre Slags Skab.

Ærbødigst» ED.

Saaledes blev alt bragt paa det Rene nlg.^{k3} Bladets Tendents, den Form hvorunder det skulle komme ud og Bestemmelsen angaaende dets oekonomiske Bestyrelse. Vi tilstaae at et af disse Punkter, Form<en,> som først blev Gjenstand for vor Overveielse, har beskjeftiget os meget, og var det især Valget af *Titelen* som kostede os usigelige Betænkeligheder. Faae ane den Vigtighed der ligger i en saadan og den Grad af Forsigtighed, hvormed Publicisten her maae gaae til Værks. Man gjør tvende uhyre Fordringer til Titelen til en Bog et Blad, – (Fordringer, der kunde bringe os, hvis vi vare Romanforfattere, til at fortvivle, hvis vi ikke havde en Ressource, den nemlig, at ^gudelade den aldeles) – Den maae være *aandrig og passende*. Hvor vigtig den første Betingelse er, see vi af den Virkning, hiin gjør paa Læseren, der ved dette lille Ord uvilkaarlig stemmes for eller imod, et Indtryk som siden de mange tykke Bind skal have ondt for at omstemme. Have vi saaledes ved Valget af «forloren Skildpadde» ikke opfyldt denne første Forpligtelse, saa tør vi dog idetmindste paastaae at have løst den maaskee end sværere Opgave at give Bladet et *passende* Navn, det Prædicat som vel ikke bestemmer *hvorledes*, men *hvad* man har at vente. Naar vi sige, vi *have* løst den, saa hedder det vi *ville* gjøre det. En Titel som skal retfærdiggjøre sin Bestemmelse er en Despot der foreskriver uindskrænket Love og af hvilken Alt siden bliver afhængig, som det sig hør og bør i en smuk monarkisk Stat. Desværre see vi ikke skjelden Landets egne Børn blive opsætsige og ende med at opsige Majestæten Huldskab og Troskab ligesom Nella har gjort med sin, der ikke har mere igjen af sin forrige Indflydelse end et langt Navn sin Rigdom af

Bogstaver som tilsammentaget klinger meget smukt.

Vi ville intet skrive som ikke strængt kan <...>ⁿ⁶ som Bestanddeel i denne lykkeligviis meget sammensatte Stat. Endelig valgte vi denne Titel for at dække en vis Svaghed hos os selv idet vi ved en literair forloren Skildpadde ville søge at erstatte Mangelen af at kunne lave en Veritabel hvis Tilberedelse er bleven Maalet for vore Huusmødre og Døttres ærgjerrige Stræben ja ligesom Priisopgaven for enhver der vil fortjene Navn af norsk Borgerinde. De Fordringer man gjør til denne yndede Ret kjende vi og at fyldestgjøre dem skal være vort høieste Maal, vor helligste Id. Ethvert Kryderie som staaer i Magt skal ikke blive spart, og have vi end ikke de fineste de udsøgteste som kun vurderes af sygelig forvændte Ganer, saa have vi idetmindste spansk Peber og Salt, og, hvad vi tør med Vished love af Grundsubstanzen (fra Titelvignetet <...>^{det}) skal der aldrig mangle.

ⁿ⁷Et Selskab!

Hvad er det for en Ængstelighed der staaer malet paa Alles Ansigter? hvad betyder denne Gaaen frem og tilbage, disse Raadslagninger, denne Uvillie der præger sig i den Enes Miner, denne Frygt i den Andens, denne Fortvivelse i den 3dies, denne Kjedsomhed i den 4des, denne Uroe der er over Alle – hvad er det da der saaledes splitter det hele Huus og alle Gemytter? Det er et Selskab. Man skal have Selskab og hvo har ikke følt hvad dette vil sige! I 5 Dage har nu disse Tilberedelser været foruden de der ere gaaede forud med Eftertænken og Speculeren; i 5 Nætter har Huusmoderens Søvn været foruroliget af ængstelige Drømme; mislykket Fromage, brændte Rouletter etc har den ondsksfulde Drømmegud foregjøglet hende, den Arme! Hvilke huuslige Kampe har der ikke i al denne Tid været at bestaae, hvilken Skuren, Fejen, Børsten man har været landflygtig i sit eget Hjem; ikke en hyggelig Stue, ikke en venlig Mine at see i fem hele Dage. Først og fremst har nu Maden som det første og vigtigste været afhandlet, hvilken Tvivl om man skulde tage Spegesild til Macaronierne eller Kyllingetunger? det første fik man sidst hos Hr B: men det andet er nyere og delicatesere – man vakler – dog man tager det første fordi [Hr]ⁿ⁸ B's Huus eller rettere Kjøkken, staaer i <...>ⁿ⁹ skal La<xen> koges i Boullion eller Madeira

«...»ⁿ¹⁰ dog det vilde blive for vidløftigt at gennemgaae Debatterne pro og contra for hver Ret og deres Rangfølge. Beskrivelsen herover vilde vare lige saalænge som Selskabsveerne selv. Altsaa, endeligen er der taget en afgjørende Bestemmelse, man ere blevne enige med alle Familiens Lemmer, med Kokkekonen, Ærgjerrigheden og Alt. (Pungen maaske undtagen.) Den første Fiende er altsaa sluttet Vaabenstilstand med, men nu kommer Gjæsterne – dette er den farligste Klippe for den ægteskabelige Enighed. Herren har skrevet Listen færdig men nu ligger Fruen i Baghold med En eller Anden som hun syntes det er en Skam, at det er uundgaaeligt ikke at bede, men dette syntes ikke Herren, eller saa vil han bede al Verden og saa protesterer Fruen af Frygt for at Maden ikke skal strække til. Ere endelig Synsmaaderne bragte i Overeensstemmelse og man troer Alt ³¹er klappet og klart, saa har man glemte En som man saa godt kunne have buden med det samme, men nu er det for sildig, det gaaer ikke an, «hvorfors huskede Du ham ikke?» «jo vist gjorde jeg saa men jeg torde ikke proponere ham thi Du antager aldrig de jeg foreslaaer,» «det er kun Undskyldninger, osv.»

Den store Dag slaar. Alt hvad der findes af Mennesker, Kasseroller, Potter og Pander, Land og Vanddyr ere forsamlede i Kjøkkenet. Kjøkkenet! dette Ærgjerrighedens Tempel, hvori man enten tillaver sig Udødelighed eller Vanrygte som Ægtefælle og Huusmoder! Hvo kan derfor fortænke en saadan at hendes Puls i dette afgjørende Moment slaar i Feberhede, at alle øvrige Interesser ere opslugte af hiin eneste store? Mænd, Børn, Veninder, Bed«...»ⁿ¹¹ det nyshjemkomne Mousselin, Alt, Alt er ligegyldigt for hende paa denne Dag. Hun kunde høre en fattig Families Nød – hun har et godt og følsomt Hjerte og vilde ellers ikke tøvet et Øieblik med at sende dem Hjelp – men i Dag har hun ingen Tid til at være medlidende. Hun hører sin bedste Venindes Forlovelse, Død eller Bortreise – nu, det glæder hende i al Hast, eller gjør hende i al Hast ondt. En af de Smaae har faldet og skamferet sin Næse, hun der ellers farer forfærdet op naar de kun snuble paa Gulvet, giver ham idag en hurtig Irettesættelse for hans Uforsigtighed, hvor kan man ogsaa idag have Sands for et Barn og dets smukke lille Næse? Det vilde være ubilligt at dadle en Huusmoder herfor og beskyldte hende for Haardhed, Ufølsomhed etc, ak hendes renommée staaer jo paa Spil! det er af en sensible Natur, det kan forsteges, det kan forkoges, det kan drukne i en Sauce, kort det er omringet af tusinde Farer. O haver Medlidenhed

med hende og dømmes hende mildt I hvis Plads ere paa Forhøiningen, I som ikke kjende Vægten og Vigtigheden af det Ansvar der ligger paa hendes Skuldre! Dog det har ikke været omsonst hun har virket og lidt – hvad er det hendes Naboe hvisker til hende ved Middagsbordet og som fremlokker denne Glands i hendes Øie, dette halv undselige, halv triumpherende Smil omkring hendes Mund? det er sikkert en smigrende Lovtale over Anretningen – lader os høre! «Disse Coteletter ere endnu superbere end de jeg <spiste> forleden hos H-'s i det store Selskab for Engellænderne – Denne Rombudding er charmant, De maae lære min Kone den – Hvor har De faaet Hummer fra paa denne Tid af Aaret? det er jo en stor Raritet, De er i Sandhed en lille Hexemester.»

Hvor sødt lyde disse Ord i hendes Øre, næsten endnu sødere end de hendes Elskede – nu kun hendes Mand – førstegangⁿ¹² hviskede til hende! Hendes Anstrengelser og Møie ere glemte, hendes Hjerte slaaer af Stolthed, hun har ikke forgjæves stræbet, <...>, disputeret, betalt Hummeren i dyre, dyre Domme, kjæmpet for Champagnen som Gemalen fandt overflødig, hun er lønnet, hendes Selskab har vundet Prisen baade over Professor R's og Advocat ^[4]P's, hendes Mand er en lykkelig Mand og hun den fortræffeligste, den elskværdigste af alle Koner. Og nu kommer nogen og sige at Dyden ikke finder sin Løn paa Jorden! –

ⁿ¹³(Efter Heine)

^{k4}

I natlig Drøm, hvor saae jeg prægtig ud!
I Gallafrak, Manchetter, Silkestrømper,
Men ei desmindre stod jeg som en Stymper,
Thi foran mig stod Liebchen sød og prud,
Jeg bukked dybt og sagde: «De er Brud?
Ei, ei, saa gratulerer jeg min Beste!»
Dog følte jeg mig Struben sammenpre<ste>
Den langsomt trukne, fornem kolde Lyd;
Og bittre Taarer pludslig sig udgjød,
Af Liebchens Øine, og i Taarebølger,
Det hulde Billed næsten mig bortflød.
O søde Øine, fromme Elskovsstjerne
Skjøndt sig bag Eder, Fasthed ofte dølger
I Drøm som vaagen troer jeg Eder gerne!

[k5](#)

Jorden var saa længe gjerrig,
Saa kom da Mai og der blev spendabel
Og alting leer og smiler og jubler
Kun jeg er ikke til Latter capabel

Blomsterne dufte, Nattergalene klage,
Træerne tale som i en Fabel,
Kun mig vil denne Passiar ei behage,
Jeg finder alting miserabel.

Hvert Menneskebarn mig ennuyerer,
Ja selv min Ven, som før var passabel,
Det kommer fordi man «Madam» titulerer
Min søde Liebchen, saa sød og aimabel

[k6](#)

I fremmede Lande sværmet og drø<m>t
Seer jeg nu først hvad jeg har forsømt
Thi blev min Elskede Tiden for lang
Og hun syede sig et Bryllupsgevand
Og har alt hilset med Elskovsblik længe
Som Brudgom, den dumste af dummere Dreng.

Min Elskede er saa mild og skjøen,
Hendes Billed mig sødt foresvæver i Løn,
De himmelblaae Øine, den Rosenkind
De gløde og gløde Aar ud Aar ind,
At jeg fra en saadan Skat kunde vige,
Var en Streg som i Dumhed maae søge sin Lige.

[n14](#) Dødsfald.

At min kjære Kone, efter i flere Aar at have lidt af Skinsyge, forlod Verden
<den> <...>[n15](#) bekendtgjøres herved fraværende Slægt og <Venner> overbeviist
om deres Deeltagelse i hendes store Lidelser.

Adolf Courmacher.

[n16](#) At min elskede uforglemmelige Datter Caja døde i sin blomstrende Alder
af Kjedsomhed, er det min Pligt at underrette medfølende Slægt og Venner[.]
Blid og hengiven i sine store Lidelser indtil det sidste, fulgte hun tvende af samme

tærende Onde forudgangne Tanter. Den Fred, som saa rigelig blev Dig tildeel i Livet over Din Aske Du forklarede Lidende! jeg følger Dig snart, notabene hvis vi ikke snart flytte til Byen.

S-gaard den 3 Nov 1837.

Thomasine sal Gabelyst

Hefte 2

¹⁵Forloren Skildpadde

Nº 2 1837.

Ansvarlige Redactører: ED. og CW.

Søndag 5te November.

Otte Dage i Hamburg.

«Ein Mensch, ein Mensch

Ein Königreich für einen Menschen»^{k7}

Th. Mundt.^{k8}

Det er skjelden at nogen bekjendt Digter noget berømt Navn forvilder sig til vort fjerne Norden. De Utaknemlige! Deres Tanker streife os kun som Halvbarbarer medens deres Produkter paa intet andetⁿ¹⁷ Sted i Verden blive læste med en renere, paa alle lavere Tilsætninger urørt Beundring end her, ja maaskee netop af den Grund at vi staae deres Person saa fjernt omgive vi denne

med en Nimbus, som kun det ubønhørlige nærmere Bekjendtskab er istand til at forstyrre. Vist er det at denne Veneration kan gaae for vidt, da den strækker sig til det tilfældigste og trivielste ved deres Personlighed; saaledes see vi vor elegante læselystne Verden med graadig Interesse styrte sig paa den Notitze, at Bulwer^{k9} gaaer med lyse Beenklæder, og at Heine^{k10} hverken røger Tobak eller spiser Suurkaal, og at – Nedskriverinden af disse Blade tør ikke rose sig af [at] høre til de fornuftige Undtagelser. Jeg havde læst Forfatteren af «die Nordseelieder»,^{k11} og da jeg kom til hans Fødeby, med hvilken hellig Ærbødighed opsøgte jeg ikke ethvert Spor af Digteren, medens jeg blot mødte hiin Kulde, hiin smaaelige Indignation som man viser «Mennesket» <...>ⁿ¹⁸ Det er en smertelig Operation at adskille Digteren og Mennesket, men Erfaring lærer at man overalt er nødt dertil. Jeg lod mig imidlertid ikke afskrække ved den første Skuffelse: jeg læste: «Charlotte Stieglitz, ein Denkmal»,^{k12} som underligt nok her først skulde falde mig i Hænde.

Ingen Bog i Verden har grebet saa dybt ind i mit Hjertes skjulte Traade som denne kunde jeg forebygge at min Interesse ogsaa omfattede Forfatteren? jeg er selv ikke enig om var Digteren eller Forsvareren af denne ædle Sværmerinde som meest opvagte den, og det Ønske engang at træffe ham, endskjøndt dertil var der liden eller ingen Udsigt. Min Sejour i Hamburg, var næsten tilende, da den gamle ærlige Rath^{k13} fortalte at Theodor Mundt var kommen til Byen, at han ventede hans Besøg. Det glædede mig naturligviis, men nu begyndte jeg belært af saamange traurige Erfaringer, at nedstemme ^[6]mine Forventninger om hans Person. Man havde sagt mig at han var Læge og han selv synes jeg at erindre hentydede derpaa i sin Bog, jeg udkastede da et Billede af en tør pedantisk gammelagtig Doctor som kommer i Morgenbesøg, og af Fruen blev buden til Aftens, og som derved retfærdiggjorde sit Navn af «Huusven».

Hans herlige varme Skrift tilgive mig denne Idee om ham! Længe før i Begyndelsen af Vinteren havde Ch. St–s Portrait, som staaer foran i Qvartudgaven og hvortil hans forunderlig gribende Skildringer leveret den skønneste Kommentar, begeistret mig, og vagt det Ønske hos mig at lære denne Kunstner, en ung Maler fra Berlin,^{k14} at kjende; han opholdt sig netop dengang i H. og da jeg hørte Rath havde stiftet Bekjendtskab med ham bad jeg hiin engang

at føre ham ind hos os. Gamle Rath, som gjorde ethvert Ønske af mig til en Befaling, havde heller ikke forsømt dette, men det blev uden Følger, den unge Maler uvist af hvilke Grunde viste ingen Lyst til at <...>ⁿ¹⁹ Imidlertid trøstede jeg mig let da jeg hørte ham skildre af alle der havde truffet ham, som en uhyre seig langweilig Schwatzer, som med intolerant Suffisance bedømte ethvert andet Product, medens han selv kun var en maadelig Kunstner. Det Portrait af Ch. S. var ikke af ham det var bleven forvexlet med et andet, jeg ikke har seet, men som formodentlig ikke fortjener at nævnes sammen med hiint. Saaledes gik Vinteren hen, og Tiden til min Afreise nærmede sig; med Lysten til at see og tale med ham, svandt ogsaa hans Minde af min Hukommelse da jeg ganske ved et Tilfælde blev bragt i hans Nærhed. Netop den samme Dag som Rath havde fortalt mig Mundts Ankomst, sad jeg ved Siden af Oscar^{k15} og saa die Jüdin.^{k16} Den dobbelte Nydelse som dette herlige Kunstværk skaffede mig og min elskede Broder, maaskee ogsaa en Smule Coquetterie (*skyldigt* eller *uskyldigt* vil jeg have indstillet) at kunne vise mig for Hamborgerne under Beskyttelse af hans glimrende Epualetter og kjække ungdommelige Skjønhed, og en saa værdig Fader, gjorde mit Humeur mere rosenfarvet end sædvanlig. Det lignede den blomsterrankedede Kjole med flagrende Baand jeg just havde paa. Ved Slutningen af anden Act vare en Herre og en Dame komne ind i samme Loge. Damen havde jeg flygtig seet da O. i en liden Raptus af ridderligt Galanterie, som visselig ikke findes i Hamb. tilbød hende sin Plads, hvilken hiin imidlertid formodentlig i den pludselige Overraskelse ikke modtog. Hendes Ledsager derimod, havde jeg ikke seet, men den høirøstede Stemme og egne suffisante Maade hvorpaa han førte Underholdningen der meest dreiede sig om Skuespillet, bragte mig dog til at tænke: hvem mon det er? Det er altid noget, naar man kan blive bragt dertil. Gamle Rath som sad bag mig kom min Uvished imøde og fortalte at det var B., Maleren. Imidlertid, da jeg ikke dreiede mig om blev der ikke vexlet et Ord. Dagen efter da jeg var paaklædt for at gaae ud, blev jeg overrasket ved at høre at Mundt var inde tilligemed B. som jeg for første Gang hørte var en nøie Bekjendt af ham. Man ventede jeg vilde komme ind, der var bleven talt om mig. Altsaa nu skulde jeg see en Digter, en tynd Brædevæg skilte mig fra denne Guddommens Repræsentant. En Tærskel kun, og denne skulde jeg selv overskride! min gamle Skræk for en saadan Optræden kom som lamslaaende over mig og kun den Tanke hvilket Rov jeg begik mod mig selv om jeg lod denne taabelige Frygt faae

Overhaand, bekjæmpede den, jeg satte Hatten paa træk og gik om til den anden Dør som fører fra Gangen ind i Dagligstuen[.] Der ligger virkelig en forunderlig Talisman mod Frygt i en saadan Hat; man kan undflye hvert Øieblik under Paaskud af et uopsætteligt Besøg. Da jeg af Erfaring vidste at intet er daarligere end at vente ved Dørene indtil Modet kommer greb jeg det med et Slags fortvivlet Anstrengelse selv og traadte kjækt ind. Under Forestillingerne, Hilsenerne og min næsten hørlige Hjertebanken havde jeg endnu ikke ret seet ham og først da vi havde placeret os, han paa sin Plads i Sophaen, jeg ligeoverfor til Venstre Maleren, og Rath og Rätthin^{k17} – jeg veed ikke hvor – havde jeg Roe til Iagttagelse. Ak nu kommer Knuden – Beskrivelsen.

Digtere, de moderne især, som skulle hente denne af Phantasiens Rige, stjæle saa ofte Træk af Virkeligheden for at forlehne den Sandhed medens man ved Skildringen af en simpel virkelig Tildragelse er saa tilbøielig til at lægge vel stærkt paa af Phantasiens Farver, og at undgaae dette sidste er det jeg vil omhyggelig vogte mig for. I de 10 Minutter jeg var inde, talte jeg neppe 20 Ord med Dr Mundt. Han havde vendt sig til sin Naboe, og førte en temmelig ordknap Samtale, derimod havde Hr B. med saadan Iver lagt mig i Beslag som om han forsøgte at indhente den Tid han havde forsømt. Var M. ordknap saa var jeg det Modsatte. Deels tvang mig B til denne forcerte Ordriighed, deels søgte jeg i den at give min Forknyttelse det sidste Stød. Jeg vil derfor tilstaae at jeg bagefter ærgrede mig over min Snaksomhed som ikke er mig naturlig; thi vel var jeg forfængelig, men ogsaa beskeden nok til at frygte at jeg ikke skulde have Kraft nok til^{formaae} at fortrænge dette første Indtryk som man siger er det overveiende, og jeg frygtede at dette første Indtryk af mig var ufordeelagtig[.] En ung Pige, saa ugenert, saa ordriig i 2de aldrig før seete Herrers Nærværelse! Da jeg efter et Qvarters Tid recommanderede mig og gik ned af Trappen, forekom jeg mig som en Bog i denne Menneskestuderer og -kjenders Hænder, hvis frivole Titel ikke lader slutte til dens ærbare Indhold. Dr. Mundts Udvotes, havde dog overrasket mig. Fru Rätthin, havde vel sagt føren jeg gik ind at det var «ein hübscher junger Mann» men da Fruen var temmelig ødsel med saadanne Udtryk, lagde jeg ingen Vægt derpaa. Dennegang traf det dog ind, skjøndt jeg maae sige at dette Prædicat ikke betegnede ham; idet mindste er jeg vis paa at Faae, selv i det paa mandlig Skjønhed saa fattige H. vilde fundet ham smuk, og dog havde dette Ydre for mig,

som har store Fordringer til den menneskelige Forms Skjønhed, noget særdeles tiltrækkende. Den Skjønhed der er skjult for Massen holder sig ligesom skadesløs ved den dybere men tause Hyldning som enkelte Individualiteter yder den. Mundt var af næsten mere end Middelhøide, af slank Bygning og en vis Spædhed og Fiinhed i de enkelte Dele som jeg ikke kan kalde Tyndhed eller Magerhed. Hans Ansigt havde en ungdommelig Runding og Colorit, som det undrer mig han har kunnet conservere thi han er en Mand paa nogle og 30. Hans Haar er mørkt og lokket, og temmelig rigt – og dertil efter Faldet at dømme meget blødt, men som dog skjuler kun den ene Side af den smale udtryksfulde Pande. Profilet har intet udmærket det viser fuldkommen den tydske Oprindelse. – Overgangen fra Panden til Næsen meget dyb og denne nedentil temmelig fremspringende. Hvis jeg gjerne vil forbigaae Øinenes Beskrivelse, da er det ikke fordi der intet kan siges om dem, men fordi mine Evner strande her, jeg er saaledes ikke istand til at forklare Udtrykket i disse Øine, men jeg har en Anelse om at i dem concentrerte sig hans hele Skjønhed. Saaledes kan undertiden den nedgaaende Sol udbrede over det fattigste Landskab en magisk Glands, der skuffer Betragteren. Man skjændte ofte paa mig som Barn, fordi jeg havde den Vane at stirre paa Solen med aabne Øine, havde jeg fortsat dette Experiment vilde jeg maaskee have lært at udholde Middagssolen i dens Glands – men neppe – M-s Øine. Der var noget i dem der bragte mig til at slaae mine ned ved et Blik af dem. Kan hans Øine udholde denne himmelske Sammenligning, saa var hans Mund desto mere jordisk, dens fyldige Læber sluttede til 2 Rader af de hvideste Tænder, <...><...> <...><...><...><...> (jeg er en stor Ynder af hvide Tænder) – denne Mund havde idealiseret noget af den Form man tillægger de Gamles Fauner. Han loe skjelden og aldrig høit, derimod smilte han ofte, og dette Smil der gjorde hans dybe Mundvinkler endnu dybere, endnu uudgrundeligere, ophørte altid pludselig, men over hele dette charakristiskeⁿ²⁰ Ansigt var udbredt ^[8]noget blidt Godmodigt, der indgjød Tillid. Han talte lidet, med lav Stemme, der aldrig blev heftig, i sine Domme kunde ingen være mere overbærende end han og jeg hørte ham med mageløs Koldblodighed døie Andres, ved deres borneerteste Anskuelser taug han og smilte dybt og forunderlig – kort der lod sig ikke tænke et Væsen saa beskedent saa fordringsløst, saa fjernet fra al Stræben efter <Kn>aldefect, alskens Affectation og Vindbeutlerie som hans. Man fandt ham som alle andre elskværdige Mennesker og dog var han ikke anderledes, men man kunde ikke

gjøre Rede for hvori det stak. Dette er allerede nok til at skaffe ham 2 Slags Fiender paa Halsen. En Digter er da værst faren af alle, thi han maae tilfredsstille det lunefulde Uhyre Publicum baade med Hensyn til hans Frembringelser og hans Person, thi <de kunne> aldrig abstrahere aldrig denne fra Digteren, men bedømme altid den Ene fra den Andens Standpunkt. Har derfor mangan fra M-s fordringsløst^{milde} geräuschlose Væsen gjort Fordringer til hans Aandsprodukter ville deⁿ²¹ finde sig ligesaavel skuffetⁿ²² som de der kjende dem, og ønske at see dem mere afpræget i ham; hos hine tabe *Digteren*, hos disse *Personen*.

2.

Gamle Rath havde buden ham til Middag og havde desværre ikke kunnet undgaae Maleren Hr B. Min Sanglærerinde^{k18} Jødinden ligeoverfor, og Frøken F.^{k19} en stor Velynderske af mig, traf tilfældigviis til, ogsaa blev vort lille Bord med Fader^{k20} og Broder og de unge L-s omtrent paa 10 – 12 Personer. Jeg havde udtrykkelig forbeholdt mig af Fruen at hun skulde sørge for at jeg ikke kom ved Siden af B. thi om jeg end ikke kom til at tale med M. vilde jeg have Roe til Iagttagelser, men Fru L. er af de Mennesker, om hvem man siger: [«]han har den bedste Villie», og saadanne sætte skjelden noget igjennem. Da Fader havde sadt sig øverst ved Bordet vilde jeg placere mig ved Fløien til hans Venstre, M. tog Stolen ved min Side i Beslag, og vi skikkede^{vilde} netop sætte os, da Rath under Paaskud af at vi maatte sidde i Bunterad, (hvilket jo alligevel kunde gøres) vilde trække mig bort fra min Plads som jeg dog haardnakket forsvarede ved at klamre mig til Stoleryggen. Hvor herligt vilde jeg ikke været placeret! Fader til Høire M. til Venstre, jeg hører bedst paa venstre Side – M. i Lys, jeg i Skygge, den nødvendigste Betingelse for at befinde mig a mon aise ligeoverfor en Bordcavaleer, men Rath var ubønhørlig og Fruen kom mig ikke til Hjælp – han hvilede ikke førend han havde placeret mig paa venstre Side af M. og i næste Øieblik havde jeg Hr. B paa den anden og Frøk. F. indtog min Plads. Baade denne og den omtalte Sanglærerinde H. ere 2 respectable fortræffelige, med megen Svada begavede Damer; i Betragtning af den sidste Egenskab troede jeg saameget lettere at kunne være taus Iagtagerinde og foresatte mig det, men B lod

det ikke komme dertil og da hine bestandig holdt M. i Aande, kom vi til at vende Ryggen mod hinanden næsten uafbrudt. I Førstningen ærgrede jeg mig derover men B. forsonede mig efterhaanden, han var uagtet sin Vigtighed og Ufordragelighed temmelig indviet, han fortalte mig mange interessante Ting om Charlotte S. Berlin M. osv.

(fortsættes)

n23 Indrykkelse mod Betaling.

Nº 1) En Embedsmand i en noget afsides Egn paa Landet, der ingen Sønner har, men 7 uforsørgede Døttre ønsker en Huuslærer for sine 2 yngste Smaapiger. Reflecterende der helst maatte være af en uafhængig Stilling, behage at afgive Billet paa Redactionens Kontoir mærket «jeg er solgt», hvorefter der skal sørges for Resten. Paa Løn sees ikke saa meget som paa en stille blidt eftergivende Sind, et opvagt Hoved og et letfængeligt Hjerte.

Nº 2) En Gaas er indkommen i Gaarden til Dorthe Peersen, som har lagt sig paa Æg, som herved underretter Eieren der kan afhente begge Dele.

Hefte 3

9] Forloren Skildpadde

Nº 3 1837

Ansvarlige Redactører: E.D og CW.

Thorsdag 9de November.

n24 Indenlandske Efterretninger.

Den 7 dennes indtraf det ulykkelige Tilfælde at Hr. Plus-Piquet ved i Hast at vende om et Hjørne kom til at løbe Frøken Speilflor omkuld som fik sine n25 ene Fod forvreden; men det største Uheld rammede dog en nye lilla Silkepels af Md Poppes Fabrik, en Julegave af Hr Professoren til Frøkenen som ved denne Leilighed blev saa gjennemvaad at det eneste foreløbelige Middel var at bringe den til Jomfrue Hartwig for at restitueres.

Det skønne Nordlys som blev seet her den 10 i forrige Maaned er ogsaa bleven iagttaget de fleste Steder i Europa.

Et Par Forelskede ere seete paa Landeveien den 20. De fleste af Byens Indvaanere have observeret dette sjeldne Phenomæn.

8 Dage i Hamburg.

(Fortsættelse).

Et Par Gange blev Samtalen almindelig. Man talte om Steffens, k21 og Mundt var den der ogsaa ydede vor berømte Landsmand sin Paaskjønnelse. Det <er>, bemærkede Maleren til mig, med <lavere> Stemme, overraskende at høre M. tale om S. saaledes, thi denne er netop en af hans ivrigste Modstandere. Et Par Gange da jeg drog Aande efter Oxestegen og Maleren ved Bordet, vendte M. sig om til mig og spurgte hvorledes jeg leed at være i Tydskland – det var den første Tiltale. – Jeg elsker vel Tydskland, svarede jeg, men naar jeg kunde boe hvor jeg vilde, vilde jeg ikke vælge H. til mit Opholdssted. Han smilte og syntes at kunne begribe dette meget vel men fordrede ikke desmindre en nøiere Forklaring. Jeg klagede da over Aanden over den Pengespeculationsaand, der gjennemtrængte Alt, det utaalelige Hovmod der i det selskabelige adskilte Klasserne fra hinanden den rædsomme Materialisme – kort jeg veed ikke hvad – man maae have været et Aar i H. for at blive veltalende i det Kapitel, og det var jeg – og sluttede <med> da han vedblev at smile saa besynderlig uden at sige noget – at det burde jo egentlig for en ung Pige være nok, naar hun kan paa et saadant Sted gaae paa

Baller, Komedie og frequentere alle Adspredelser; men for en *norsk*, er det ^[10]ei nok, hun har altid nogle Interesser à part som i H. ikke finde ringeste Gjenklang. Ingen kjender vor Litteratur vor Politik, vore Forhold – det hele Sckandinavia er dem et terra incognita. I dets Sted skal man sig af al Magt interessere sig for dem, og sætte sig ind i deres Interesser der ere mig modbydelige i enhver Henseende – man skal beundre denne lille Stat med sine forædte Senatorer, Billeder paa sand lilleputiansk Værdistad denne tomme Glands i Selskaber, denne latterlig–fornemme Tvang som man giver Navn af den gode Tone, disse aandfortærende Smauserier og den usigelige Tomhed og indre Raahed der skjule sig under alt dette – Handel, Handel! aander Alt, her kan Alt forhandles, det Høieste Ædleste er tilfals for klingende Mynt, Alt maales med en Alen og veies paa Krambodvægtskaal, Mennesker og Menneskeværd – – – – –

Jeg fik ikke endt denne Eloge over H. vi stod op fra Bordet, og det var meget beleiligt, thi nu kosted det mig megen Umage faae den endt. Saa sammenhængende i lang Tale blev den nu heller ikke fremført men afbrudt ved korte Spørgsmaal <eller> Bemærkninger fra min Tilhørers Side.

Vi drak nu Kaffée i næste Værelse mit lille Kabinet. Frøken F. og jeg havde placeret os i Sophaen og Hr. B. indtog ligeoverfor os en saadan smægtende Stilling, som en Troubadour der har faaet en Kurv, at jeg spurgte om han spillede paa Guitar, ^{det} maatte han ⁿ²⁶bestemt gjøre. Hvoraf slutter De det spurgte M. jeg kunde ikke angive nogen anden Grund end at Hr. B. paatrængte sig denne Idee. «Det maae da være at han seer saa verliebt ud,» svarede han. Det befandtes at han virkelig spillede, jeg hentede i Forglemmelse Fruens Guitar, endskjøndt der gennemfoer mig en bitter, smertelig Følelse ved at see den brystne Sreng ⁿ²⁷. Han havde *afrevet* den. Saaledes forvandles Spøget selv til Sorg for mig. Imidlertid reddede dog den brystne Sreng ⁿ²⁸ mig fra Hr. B. Musik. Den blev aldrig siden sat istand. Fader havde spøgende benævnt M. junges Deutschland, derved faldt Talen paa Heine. Frøken F. kom nu paa sin Yndlingskjephest og fortalte M. at jeg drevet Slags Afguderie med H. uagtet jeg bad om Naade og raabte at jeg havde lidt nok for denne Sag. Da jeg kunde komme til Orde vendte jeg mig til M. og fortalte hvorledes jeg i min schuldlose Verehrens første Uerfarenhed havde gjort hans Moder et Besøg, et Skridt som jeg maaskee *hjemme* ikke havde vovet, men i H. hvor jeg maatte troe mig ubekjendt og

ubemærket, havde jeg ikke kunnet modstaae den Nysgjerrighed at see hende [«]in dessen selig süssen trauten Nähe ergreift ihn oft ein demuthsvolles Zagen», men dette Skridt hvor uskyldig i selv var ligesaa lidt bleven mig tilgivet der. Fr. F. meente der var intet Ondt i det, kun at jeg drev min Beundring for vidt, og at det eneste der kunde helbrede mig var hans *personlige* Bekjendtskab, og nu gik det løs paa ham med en Hamburgerindes hele Hadskhed. Jeg paastod derimod at Bekjendtskabet med ham hverken vilde gjøre fra eller til, da min Beundring alene var ydet hans Digte, og deraf havde Tilfældet spillet mig det Skjønneste i Hænderne, hans senere saa meget udskregne Frembringelser kjendte jeg slet ikke, men at hun paa Hamburger materiel Maneer ikke kunde adskille Personen fra Digteren og heller ikke tiltroede andre det. M. lod til at more sig ved denne Strid, og nu fortalte jeg ham mangt et comisk Træk af H-burgernes Maade at bedømme h<am> (H) paa. Blandt andet hvorledes jeg engang i et Selskab havde søgt at forsvare ham, men blev næsten overdøvet af Fortællinger der skulde nedsætte ham men som oftest havde den modsatte Virkning en liden, tyk, riig Dame <...> en Skjønaandinde, førte især Ordet med megen Bitterhed. «De maae ikke troe, «mein Fräulein», at han er saa interessant saa underholdende saa vittig i sin Omgang som hans Skrifter lade formode[»] – og saa fortalte hun et Træk af ham der skulde give min Interesse for ham Naadestødet. H. var i et Selskab[.] Efter Bordet havde endeel Damer trukket sig ind i et Sidekabinet og var i en livlig Passiar da H. traadte ind, og afbrød den. Længe sad han i sin nonchalante Stilling i en Lænestol uden at mæle noget og de Andre vovede heller ikke at gribe Traaden til deres Samtale igjen, de ventede Alle paa en geistreich Bemærkning, et Stikord fra H. Læber. Endelig siger han: «Heute ist das Wetter hübsch.» Det var alt.

Da jeg hørte denne Historie, forsvarte jeg ham ikke mere og ^{lod} Mad. beholde Pladsen. Jeg var overbeviist. Jeg var overbeviist om at jeg var et dumt Fæe hvis jeg vilde inklade mig paa at overbevise ^{disse} disse Mennesker, der ikke kunde forstaae at der i H.s laconiske Bemærkning laae den bittreste Persiflage over dem over sig og det hele Selskab og alle Selskaber i den hele vide Verden. Disse Folk forlanger en Lystighedskræmmer en selskabelig Hanswurst i den store Digter. –

Men tilbage til vort lille Selskab. Der blev proponert Musik. Først sang H. D. min Sanglærerinde en Bravourarie af Huguenotterne ^{k22} med megen Kunst, men

hendes Stemme er noget udsunget og derpaa beredede jeg mig til at synge Duetten af Faust. ^{k23} De Andre havde paa Fru L.s Anmodning som kjendte min Svaghed trukket sig tilbage i Stuen, og det gik mod Forventning godt. H. D. sagde at jeg aldrig havde sunget med mere Udtryk. Imidlertid yttrede Ingen, undtagen Fader der første Gang hørte det noget herom. Da jeg begyndte paa næste Duet efter Göthes Ord, rastlose Liebe, ^{k24} lænede jeg mig mod Væggen, og havde allerede rolig tilladt, at M. og Hr B. havde posteret sig i den aabne Dør fire Skridt fra mig, men neppe havde jeg sunget 2 Stropher da sank dette Mod for M.s besynderlige Blik han havde fæstet paa mig, jeg gjorde en afværgende Bevægelse, som de strax fulgte. Og jeg sang. At<ter> blev der mumlet noget derinde men jeg veed ikke hvad det var. Nu sang H. den store Arie af Julie og Romeo ^{k25} med et Udtryk, et lidenskabeligt Liv og saamegen naturlig Smag – thi det er ingen dannet Pige, at ikke alene Alle saalænge Sangen varede gave tause deres Bifald tilkjende, men da den var endt ilede M. hen til hende, og saavidt jeg fra min Krog kunde høre overøste hende med smigrende Lovtaler, deriblandt havde han, som jeg siden fik høre, sagt hvor urigtigt det var af hende at berøve Scenen et Talent som hendes, og gav hende de meest glimrende Opmuntringer til endnu at træde op. Da jeg hørte ham pludselig saa veltalende gennemfoer mig [en] lille jaloux Følelse. Altsaa hun kunde bringe ham til at tale – tænkte jeg. Men i næste Øieblik følte jeg at han ikke vilde have sagt dette til mig, og jeg var stoltere i hans Taushed. Selv om jeg havde været en saa stor Kunstnerinde som H. havde han ikke tiltalt mig saa, og aldrig opfordret mig til at bestige Brædderne. Strax efter anbefalede de to Herrer og uagtet nogle venskabelige Forestillinger fra Værtinden at det var saa tidlig endnu, gik de. Naar en overlegen Aand som ved et Tryk har holdt de Underlegnes fangen, bortfjerner sig, gjøre disse deres Frihed gjældende paa den meest bemærkeligste – det vil sige støiende Maade. H. D. formodentlig beruset af al den Virak og Fr. F. bleve ved hans Bortgang dobbelt høi<røst>ede og muntre. Mig havde da han lukkede Døren et frygteligt Øde bemestret sig, som jeg søgte at skjule under min sædvanlige Restance en forceret Lystighed. Hvorfra skrev dette Øde sig. Var det over hans Bortgang, jeg kjendte ham jo ikke, havde blot seet ham en Gang –?

Jeg kjendte ham førend jeg saae ham. Intet i Verden gaaer mig over Berørelsen med en beslægtet Aand den være sig mandlig eller qvindelig. Dog

helst mandlig. Hvilken Nydelse at blive forstaaet, at blive fattet ogsaa uden Ord. Det er saa trættende at tale, men ak hvor rædsomt skjelden skeer dette og tilsidst bliver man kjed af idelig at banke paa hvor den tomme hule Klang møder os.

Men finde vi os i Nærheden af et Væsen der forstaaer os, hvilken Glands hvilken Betydning faaer ei den ligegyldigste Samtale[.] Sjelenes tale et stumt rigt Sprog, uden at nogen mærker det, thi man musicerer og taler om Veiret, og drikker The ligesom før. Det forekom mig som M. og jeg kunde forstaae hinanden. Da han lukkede Døren havde et frygteligt Øde bemestret sig mig. Omendskjøndt Sang i dette Øieblik var mig det modbydeligste saa greb jeg dog dertil, alle Duetter bleve tagne frem, alle Solopartier, og jeg sang – jeg opbød alle mine Kræfter – inde i Hjertet Kulde og Tomhed med glødende Kinder, og jeg sang indtil jeg ikke kunde mere, og man spiste til Aften og jeg var munter og man loe.

Et Par Dage vare forløbne. Vor Afreise var fastsat til den næste Mandag. Løverdag havde vi tilbragt en lang *piinlig* Dag i Familien H-e og der taget Afskeed. Jeg ventede ikke at see M. mere og havde maaskee over Dagens Kampe ikke tænkt paa ham. Da jeg Søndag Formiddag klædte mig paa til en Afskedsvisit hos Senator D. [k26](#) kom Fru L. ind og fortalte at han var inde hos gamle Rath og havde spurgt efter mig. Hun hjalp mig da hurtig Kjolen paa og vi traadte ind. Fru F. indfandt sig ogsaa og snart havde vi rangeret os i en hyggelig Kreds rundt om Frokostbordet. M. for Enden af Bordet[.] Jeg i Sophaen – ligeover for mig det ærværdige [12](#) gamle Par, og Frøk. F. ved Vinduet, og der kom en ualmindelig livlig Underholdning i Gang. Gud veed om det var ved Tanken om Reisen og den deraf udsprungne Vemod der rørte saa nær til sit andet Extrem Overgivenhed, vist er det at jeg var i rosenfarvet Humeur, det smittede de Andre, selv M-s Ordknaphed tøde op, han blev næsten munter og snaksom. Han yttrede strax jeg kom ind Lyst til at lære vort Sprog, som han fandt saa smukt naar vi taledes deels, deels for at komme til de Skatte som jeg forsikrede vor nordiske Literatur gjemte. Derved kom Talen paa min Broder, [k27](#) jeg havde tilfældigviis blandt mine Bøger et Par Bind af ham, dem hentede jeg for at han kunde see hvordan en norsk Bog saa ud. «Siden det er Deres Alvor at lære vort Sprog saa skal De her faae en god Grammatik,» og præsenterede ham dermed *Spaniolen*, [k28](#) det Digt af H. jeg sætter høiest. Han bad mig om en Idee om det, og den søgte jeg nu at give ham

saa godt jeg kunde. Efter at jeg havde givet ham et Afrids af Form Sujet og udhævet nogle af Vendepunkterne forsøgte jeg – jeg erindrer ei hvorledes *opfordret* – at oversætte et Stykke, og valgte de smukke Vers: «Da af et Kobbelt Kongetigre jaget, Frankrigs Løve i Oceanet sprang.» Det gik visselig over min Forventning godt, jeg vovede mig, uden Frygt for at brække Halsen, med et Mod og en Begeistring der ikke tillod nogen Gêne eller Affectation ind i disse svimmelhøie Udtryk, og havde den Satisfaction at vor Digter ikke alene med Tegn til Interesse og spændt Opmærksomhed, der søgte at hindre enhver Afbrydelse af de Andre, hørte til, men da jeg havde endt og Fru L. spøgende bemærkede hvor echaufferet jeg var bleven sagde han at han var «erstaunt über mein dreistes Deutsch, und wahrhaft poetischen Wendungen.» Digtet lod til at have overrasket ham. Han stod i det Øieblik i den Vildfarelse at det var O. som han sidst havde seet hos L-s, der havde skrevet dem, men da jeg spurgte ham om han syntes «der ehrliche Junge» saa ud til at skrive saadanne Vers, smilte han, og meente han saae «allerdings jung und unschuldig aus[»]. Jeg bad ham beholde det Exemplar og tage sig endnu et af H-s Arbeider ud, han valgte da paa min Recommendation «irreparable tempus»[.]^{k29} Om han end aldrig lærer at forstaae dem, kan han jo betragte dem som en anden Kuriosa, et ægyptisk Snurrepiberie, kort, som et *norsk Digt*. Han takkede mig og bad mig tillade at sende noget af hans seneste udkomne. Min Veninde i Norge har spurgt mig om «literairisches Codiakus»ⁿ²⁹ af Thomas M.^{k30} Her smilte han med sit korte Smil og jeg har siden tænkt det gjaldt min Feiltagelse af Navnet, og svarede at han desværre ikke kunde give mig dette da det tilligemed alle hans tidligere Arbeider var forbuden. «Det er Skade, sagde jeg, thi jeg er just en Elsker af forbuden Frugt.» Dette torde jeg sige til ham uden Frygt for at mistydes. Men denne Formiddag havde vi Privilegium paa at gaa lidt udenfor den sædvanlige Udtryksmaade, som den hverdagslige – nykterne Convenienz foreskriver os. Vort Lune var nu engang rystet, det perlede og skummede, uden derfor i mindste Maade at overstrømme Grændserne Randen – Grændserne for det Passende. Det gik Slag i Slag mellem de 2de Hovedpartier M. Frøk. F. og mig, Rath's Vidtløftighed kom ikke engang tilorde og Fruen skar Smørrebrød hvortil vi ikke sparede Saltet. Nu kom ogsaa Hr B. til. M. modtog ham temmelig koldt, og det var tydeligt at mærke at han var kjed af at have ham som en Skygge efter sig. Han satte sig heldigviis langt fra mig, mellem

M. og Rath, og den sidste blev et Slags Lynildsafløder for hans uendelig langtrukne Demonstrationer, som nu blot tildeels naaede mig, derimod kunde han ikke aflede hans Blik som med en vis dum sørgmodig Smægten i alle Mellemrum og naar det lod sig gjøre slog ned hos mig, dog uden at tænde hvis det er fornødent at forsikre. Samtalen blev ved hans Mellemkomst mindre gemytlig, omendskjøndt vor Udtryksmaade beholdt det samme drillende overmodige Præg. *Apropos om gemytlig*, jeg spurgte M. hvad da dette Ord som man saa ofte brugte strængt betydte, og bad ham om Forskjellen mellem Hjerte og Gemyt[.] «Hjerte» sagde han «kunde manges have uden derfor at have Gemyt, til dette udfordredes endnu visse Sjels Egenskaber der forædler og uddanner hiint. Hjerte er altsaa Grundvolden, den frugtbare Jord, hvoraf der ved Dyrkning kan fremspire Gemyt. Gemyt er *Hjerte og Sjæl forenet*».

Sagde Du ikke saa? O tilgiv mig hvis jeg citerer falsk. Af Frygt derfor vover jeg neppe at lade dig tale. Disse Optegnelser skulle heller ikke fremstille *dig*, kun mine Tanker og Fornemmelser ligeoverfor dig – hvorledes skulde jeg kunne det? Som Brudstykker af en Dagbog maae de betragtes og det af et Fruentimmers Dagbog.

(fortsættes.)

Hefte 4

[3] Forloren Skildpadde.

Nº 4 1837

Ansvarlige Redactører: ED og CW.

Søndag 12te November.

Otte Dage i Hamburg.

(Fortsættelse.)

Det er intet kunstigt Arachnearbeide, det er en simpel Væv af hjemmespundne Tanker og Udtryk – glimter der enkelte lyse Guldstriber paa den mørke beskedne Grund da er det *ham*, hans <Aand.>

Men Maleren fik fat paa min Present til M. og nu skulde der Forklaringer. M. talte meget smigrende om H. til ham understøttet af Fr. F. og jeg maatte døie en heel Deel Henrikske Anecdoter som hun vel havde snappet op henne hos Reimers^{k31} hvor der altid kommer Norske, og nu kom Talen igjen hen paa ham. Maleren spurgte paa sin ziirlige Maneer hvor han opholdt sig, hvilken Ansættelse han havde – «Ingen» – hvad han beskæftigede sig med. «Er schreibst und suchst ein Amt und kriegst keins» svarede jeg tørt, men om jeg havde sagt han styrer Riget han er Stadtholder havde et stoltere Blik og Følelse ikke kunnet ledsage disse Ord – Denne Overgang var imidlertid saa uventet at vi alle brast i Latter – kun M. var alvorlig, undtagen hans pludselige Smil hvori denne Gang den gode Sags Martyrdom aabenbarte sig. Medens vi saaledes sad og gjorde os tilgode med de deilige Havejordbær blev der bragt mig en ziirlig Billet fra Mad Hesse,^{k32} ledsaget af en prægtig guldbroderet Fløielspose. Jeg havde aldrig seet et saadant Væsen, og der blev en almindelig Deliberation over dens Bestemmelse, endelig udfandt M. at den store Poses Øiemed var at gemme de Tørklæder jeg vilde udgræde ved Skilsmissen fra Hamb. deri, og ~~Mad~~ H.<...> ventede vist da, der vilde komme ein «thränenschweres Tuch» deri. Frøk. F. mente at deraf blev intet og gjorde mig comiske Bebreidelser for min Lystighed og straalende Humeur Dagen før Afreisen. Jeg forsikrede med Haanden høitideligen hævet at jeg var dybt vemodig stemt men loe idetsamme høit. Det er hiin uforklarlige tilsyneladende ugrundede Latter som jeg saa ofte gjør mig skyldig i, og ofte har paadraget mig <Fortrædeligheder> eller selv Bebreidelser, og der er mig ligesaa gaadefuld som de Andre. Der gives Øieblikke, skjelden kostbare Øieblikke, hvor jeg er lykkelig uden noget bestemt Hvorfor, jeg er det i mig selv, jeg føler og nyder min Existence og da naar jeg ikke kan støie og hoppe og springe bliver der

ingen anden Udvei for denne indre Jubel end Latter, – jeg kan lee høit for mig selv. Da M. var gaaet blev Hr B. igjen, han holdt mig gruelig op med sit lange Snak om den Begunstigelse M. havde nydt i en Present af mig, men jeg søgte ganske rolig at gjøre ham forstaaelig at det ikke [var] M. der havde modtaget min Gave men Digteren, her kunde ikke være Tale om nogen personlig Interesse. Gud veed om han forstod det, men endskjøndt jeg stod som paa Gløder for at komme bort, og havde for at betegne ham det taget Hat paa holdt han mig dog længe op. Han bad mig hvis vor Reise muligens blev udsat om den «Lykke» at torde male mig, og L –, som han vilde forære dette Portrait understøttede hans Bøn, jeg kunde ikke sige ham reent ud at jeg havde megen Ulyst, men beklagede at ^[14]Reisen vilde hindre mig i at profitere af hans artige Tilbud. Siden da, han gjentog sine Anmodninger gennem L.s thi jeg paste paa at jeg ikke traf ham, fik jeg aflænet dem under jeg veed ikke hvad for Paaskud. Man vil spørge hvorfor jeg var saa streng og lei mod denne Maler. Han var selv saa lei, en reen Personification af tydsk Ufordragelighed. Han havde Knebelsbarter og forgav mig dem og Komplimenter. Endnu slap jeg ikke – han bad mig om min Adresse da han haabede at besøge Norge, rev et Blad ud af sin Tegnebog, hvorpaa jeg maatte skrive Navnet paa vort ærlige E. – endskjøndt jeg havde heller skrevet Blocksbjerg, hvis der havde været noget Haab om at faae sendt ham did. Kl blev 3 inden jeg kom til D. –

Om Aftenen netop da Fader og jeg stode i Begreb med at gaae i Operaen (Gustav)^{k33} kom de lovede Bøger fra M. tillige med et Brev. Jeg aabnede det og vilde læse, men Fader drev mig ubarmhjertig afsted og stak Brevet til sig. Under Operaen tænkte jeg paa det men vilde ikke bede ^{der} om[.] Fader <syntes> at have gjettet mit Ønske og rakte det i en af Mellemakterne. Jeg sagde til Fru H. der spurgte at det var et Brev f<ra> Digteren M. som vi havde lært at kjende, men for at undgaa Drøftelser og Drillerier lod jeg hende blive i den Formening at det var stilet til Fader. Imidlertid læste jeg det med den ligegyldigste Mine og indsugede Ordene. Denne uendelige Zarthed og Fiinhed i Udtryk, denne sande ærbødighedsfulde Tone uden Stræben efter at være galant, denne Simpelhed og Hjertelighed uden ringeste Svulst – aldrig har jeg læst et smukkere Brev, endskjøndt saa kort! – Han siger mig ingen Komplimenter, og dog følte jeg mig smigret. Det er fuldkommen fiint, hverken for meget eller for lidt, omendskjøndt

det slutter med et «Gott <v>erleihe Sie Verzeihung für den langen Brief!» Hvorfor maatte hans Bøger forstyrre det rene varme Indtryk af hans Brev. Det tilgiver jeg ham ikke. Om Aftenen før jeg lagde mig slog jeg hans «Situationer og Skildringer»^{k34} op og der faldt mit Øie rigtignok paa Skildringer, af et saa skammeligt Slags at jeg oprørt kastede Bogen, og ærgrede mig i Søvn over ham. Næste Dag gjennemlæste jeg det Hele, og endskjøndt jeg fandt mig noget forsonet ved det Øvrige, da jeg nok havde truffet paa det værste Sted, kunde jeg ikke nægte at Alt bar et vist sandseligt Præg, og jeg skrækkedes for en Phantasie der altid hentede sine Billeder fra den Verden. Naar jeg tænkte paa at jeg maatte takke ham for Bøgerne (vor Reise var nemlig udsat, og jeg kunde altsaa vente at see ham endnu) og derved paa en Maade erindre ham om at jeg havde læst dem blev jeg ganske heed om Ørene. Jeg var næsten forbittret paa ham fordi han havde valgt disse – men saa erindrede jeg, at han ingen andre havde, han havde jo beklaget ikke at kunde sende mig dem jeg ønskede af hans Skrifter. Maaskee har han fundet mig saa liberal, saa fri for Snerperie at han intet befrygtede i Valget af sin Present. Med disse Betragtninger søgte jeg at raisonere min Fortrydelse bort. Det lykkedes maaskee for en Deel, men ikke ganske endnu den Dag idag, ønsker jeg at han ikke havde givet mig disse Bøger.

Om Torsdag kom M. i Visit. Jeg var alvorlig og lidt mer afmaalt mod ham end sædvanlig. Om hans Bøger talte jeg ikke. Der var traadt noget fremmet mellem os. Han var ogsaa stille, eller blev det og jeg var befangen – var det maaskee af Frygt for at opdage atter en nye fremmet Streng?

Vi havde tilligemed Fader aftalt en Tour til Blankenese, hiin for sin romantiske <Eiendom>melighed bekjendte, omt. 2 Mile fra Altona beliggende Fiskerlandsby, og M. der til Rath havde yttret det Ønske at gjøre en Landtour med os blev buden med. Lørdag blev bestemt Fru L. Rath, Fader, M. og jeg.

3.

Dagen kom, og var skjøn og klar. Reisen var fastsat til Kl 11, men allerede 9 var Fru L. og jeg det smukke Veir og M. til Ære i pyntelig snehvid Dragt, og min Battiste Kjole med Pelerine med Brüsselerkniplinger, fik et mere elegant Snit end jeg egentlig vilde, thi I Dragt maae intet søgt findes, men passe til den Leilighed

man tager det paa. Da det endnu var saa tidlig, vilde jeg gjøre et lidet Sving over til Mad. H. Posens Skjænkerinde, og bringe hende en Morgenhilsen, og tillige vise hende «que j'etois belle» thi hun interesserede sig levende for mit Toilette, og roste eller dadlede, det første altid naar jeg var i Hvidt med himmelblaat Shallet. Nedkommen af Trappen, haabede jeg at slippe ubemærket forbi – forgjeves – vor Cerberus, ^[15]til hvis graadige Nysgjerrighed Enhver Kommende og Gaaende og alt hvad der aandede i dens Naboskab var hjemfalden, passede ogsaa paa denne Gang, og jeg maatte paany beundre den Sikkerhed hvormed den ikke lod noget Offer undslippe sig. Denne Cerberus var en gammel rig tyk Mad B. der boede i nederste Stok. med sin eneste Søn. Jeg vil ikke indlade mig paa nogen nøie Karakteristik over denne Dame, men hendes Historie er saa mærkelig at den fortjener at omtales med et Par Ord. I hendes Ungdom giftede en ellers ganske forstandig Mand sig med hende, men strax efter blev han forrykt, og hun der elskede ham for høit til at taale denne Ulykke skilte sig ved ham; neppe var det skeet saa blev han frisk igjen og reiste til Sverrig hvor han giftede sig uden at blive forrykt, og har 8 Børn; og hun sidder igjen med hendes Adolph og har Tid til at reflectere. . . Forresten var det et grueligt Fruentimmer men en meget agtværdig Kone. Med sine mange Besøg hos os – ovenpaa – var hun enten til Besvær eller til Moroe efter som vi vare i Humeur til; til det Sidste bidrog væsentlig hendes Toilette hvoraf især hendes Kapper vare bemærkningsværdige af en monstreus Omfang, da de skjulte en Indballering som nogensinde kunde blive betragtet med mistænkelige Blik af en Toldvisiteur. Da jeg kom ned af Trappen gjorde hun store Øine da hun saae mig en grande parure at ville gaae ud saa tidlig; hun søgte saa fiint at faae det at vide, men jeg tilfredsstillede kun halvt hendes Nysgjerrighed ved at sige jeg vilde blot hilse paa Mad. H., og denne steg vist i en utaalelig Grad da M. i det samme kom, og uden at mærke at det var mig som han vel ikke formodede saa tidlig paafærde, vilde ile forbi men nu pludselig kjendte mig og standsede. Madamen retirerte. Det er et intresant at iagttage en Persons Miner i det Øieblik han bliver os vaer, uden at formode det. Vi overrumple dette uvilkaarlige sande Udtryk af Sjelen førend det har faaet Tid til at maskere sig, dette Udtryk, det udgaae fra et godt eller slet Indtryk af os er det eneste uforstilte det eneste man sikkert kan lide paa. Da M. med den ligegyldigste Mine af Verden vilde streife mig forbi, vexlede denne pludselig til noget som jeg ikke veed hvad var. Han rødmede. Jeg er overbeviist om at M. rødmede, idet han

næsten forvirret gjorde nogle Bemærkninger over det skønne Veir der begunstigede vor Plan og jeg ganske hvid i Ansigtet gav nogle stammende Svar, og for at afbryde dette pinlige tête a tête, sagde jeg at jeg vilde først besøge en Veninde i Nærheden. Der gives Mennesker der slet ikke ere skabte til nogen tête a tête med hinanden.

Endelig sade vi i Vognen, Fader og M. paa Forsædet, denne sidste lige overfor Fruen og Fader for mig. Gamle Rath blev upasselig og sparede os saaledes for den Fornøielse at tage ham paa Skjødet, thi hvor besynderlig luftig hans Skabning er, vilde dog dette have blevet noget byrdefuldt, og paa anden Maade skønner jeg ikke vi kunde have rummet 5 i en Vogn. Jeg forbigaaer Skildringen af vor Kjøren derud. Vor Stemning var, som enhver saadan, ~~der ikke~~ i Begyndelsen blandt et Reiseselskab der smeddede sammen i en Vogn, ~~der ikke~~ ere nøie nok bekjendte, men alle dog af mere eller mindre Betydenhed, noget «beengt». Det værste er at man er nødt til at see paa hinanden under disse Omstændi[g]heder er det klogest at byde kjækt Trods, thi seer man til Siden eller ned, saa giver man sig just til Priis. Vor Kalesche var opslagen for Støvet, og vi havde ingen Paaskud til Parasollen. «Ved» denne Leilighed opdagede jeg at M. var i fineste, sorte Antræk, og havde en sort Atlasvest med røde Rosenknupper, jeg havde nær brudt ud i Beundring over den. Da vi kom i Nærheden af B. talte M. om at introducere os i en Familie derude, noget jeg erindrer han lod sig forlyde mig da han blev invitert, men nu tilføiede han at han havde meldt os til denne og at man ventede os. Det var en Ven af ham Lappenberg, ^{k35} der baade var lærd og gift med en Millionairs Datter[.] Hiin Bauer ^{k36} som boer i et Palads, i sin for sin umaadelige Omfang og sin Skjønhed vidt berømte «Bauersche Garten». Svigersønnen L. (oprindelig en Nordmand, en Laplænder) boer ogsaa paa Havens Terrain, der strækker sig i yndige Skraaninger langs Elbens Bredder og berører med den ene Ende Landsbyen. Vi bleve overmaade galant modtagne, i denne Familie. Den unge Kone med et blegt, interessant men noget jødisk Physiognomie, tog sig meget venlig af mig, ud i Haven hen til et Bord hvor jeg fandt en Forsamling af 15–20 Damer, i enhver Alder og som det lod til paa et vist huusligt Snit, bestaaende af blot Familie, Tanter Bestemødre og hvad disse respectindgydende Navne alle hedte[.] ^[16] Der sadde vi Fru L. og jeg midt i denne Gruppe af lutter fremmede og lutter Fruentimmer – jeg tænkte paa Fürst

Püchler Muscaus^{k37} Skildring af en lignende og om jeg end af Ærbødighed for dette Navn ikke vil forsøge nogen, tør jeg dog paastaae at hans Fornemmelser ikke have været mere levende og piinlige end mine ligeoverfor denne Kreds. Intet manglede for at gjøre Ligheden fuldstændig, ikke engang de almægtige Strikketøier disse for mig af alle Vaaben i en Dames Haand mest frygtede, der kunde mellem de korte Tiltaler og lange Blik begynde «schicksalschwer zu rauschen»[.] Jeg saae paa Fru L. at hun leed ligesom jeg og det var en sand Lise da Værten med vore 2 Herrer kom, og fordrede os op at besee Haugen. <...><...><...><...><...><...> Da Fru L. med et Slags Fortvivelse hvidskede til mig at vi vare budne der til Middag, og Fader havde modtaget, da han ingen Undskyldning havde! Alle vore skjønne landlige Planer laae omstyrtede ved det rædsomme Ord: Middagsbord. Vi havde glædet os til at nyde Naturen med fulde, tørstige Drag, løst fra Stadens og Selskabelighedens Baand, vi havde ret udmalet os hvorledes vi vilde traske om i Landbyen snakke med Ungerne, sole os i det Grønne og leve frugalt, og nu saae vi os i en stiv Familiekreds, fordømt til et rigt, ziirligt Middagstafels lange Qvaler, al kort udsat for al den Gêne vi netop flygtede for og som blev forøget ved den Omstændighed at det netop var en Familiefest, Fruens Geburtsdag – thi fatalt er det at *generes* men at vide at man *generer* er endnu fatalere.

(fortsættes)

n30Dødsfald

At min kjære Datter Jossa idag afgang ved Livet, efter længere Tids tiltagende Smalhed, bekendtgjøres herved for fraværende Damer og Kavalerer, overbeviist om Deeltagelse af enhver der kjendte hende, dette ikke har nogen Deeltagelser i dette pludselige Stød.

Fru Springfeldt, født Ga<z>iris.

n31De nære Naboer

Saa nær er Had ved Kjerlighed
Som Kirkegaardens skumle Fred
Er nær ved Præstegaardens Have,

Fra Tidslen paa de Dødes Grave
Et Hegn kun skiller Rosens Bed,
Saa nær er Had ved Kjerlighed.

Men Haven skjænker intet Lye,
Ei Skygge hvorhen Du kan flye
Naar Dagen stiger, Solen brænder,
Og Himlen paa Din Bøn nedsender
Ei mindste Luftning mindste Skye.
Nei Haven skjænker intet Lye.
~~Der kan Dig kjølede <...>~~
~~Der kan Din hede <Pande> <...>~~

Hefte 5

[17] Forloren Skildpadde

Nº 5. 1838

8 Dage i Hamburg.

(Fortsættelse)

F. havde vist ligesaameget imod det som vi. Fru L-. yttrede for M. disse Betæneligheder. Medens vi vandrede omkring i Haven ført af Værten og dennes Søster, var jeg ilet lidt foran de Andre. M. indhentede mig, og sagde, at det gjorde ham <saa ondt> at han havde derangeret vor Plan at han havde troet at gjøre os en Fornøielse ved at føre os ind til denne Familie. Jeg afbrød ham med nogle trøstende Forsikringer, og tænkte hos mig selv at jeg vilde resignere for hans Skyld og gjøre gode Miner til slet Spil. «Det kan endnu ændres» sagde han med

en elskværdig Hjertelighed i Stemmen, «Siig mig blot da, hvortil De har meest Lyst, vil De at vi skulle gaae i Landbyen, eller blive her? [«]Ak ja i Landsbyen» sagde jeg, jeg føler mig saa ulykkelig mellem alle disse Fruentimmer – «Jeg skal sørge for Vognen» – – men afbrød jeg ham, De skal derfor ikke bringe det Offer og følge med os, De bliver hos Deres Ven, «nei jeg gaaer helst med *Dem*», svarede han. Her blev vor korte Samtale afbrudt. Det er mærkværdigt at vi ikke uden en vis Gêne eller Uroe kunde være alene, hos mig havde denne Gêne alligevel noget fortryllende ved sig. Jeg bemærkede at hvergang han talte med de Andre var han almindeligviis alvorlig, men ved hvert Ord han henvendte til mig, trak hans besynderlige Smiil op der bestaaer af et pludseligt Træk af Munden tilbage i de dybe Mundvinkler[.] Jeg sønderbrød mit Hoved med dette Smiil, der især i det sidste tète a tète var saa stærkt at det et Par Gange gik over til et lydeligt Hm, Hm! jeg smilede ogsaa men det var af den samme uforklarlige Forvirring. Som Barn og i min første Ungdom naar jeg befandt mig lige<overfor> <...>¹³² taledede med Personer der paalagde mig nogen Gêne, røbede jeg denne altid i en Lyst til at lee jeg ikke kunde betvinge. Hvorfra denne Lyst kom hos ham naar han talte med mig veed jeg ikke, men man jeg gjør vist ikke denne overlegne Aand, denne fine, slebne Verdensmand nogen Skam naar jeg troer at den kunde skrive sig fra den samme Kilde som min. Jeg var bleven lettere til Sinds efter denne Forklaring og jeg overlod mig til Nydelsen af min Frihed. Hvor herligt efter et langt Fængsel i et Par snævre Værelser i Byen at see den ubegrændsede Natur for sig! Mig vilde Naturs Elev – eine Tochter des rauhen Norden, blev denne Trang undertiden for utaalelig – jeg græd engang da jeg saae en Flok Duer svinge sig over Naboetaget uden at disse lykkelige bevingede havde den mindste Anelse om hvad Hamburger bon ton var eller og da Trætoppene i Naboehaugen begyndte at grønnes under Kjøkkenvinduet, følte jeg sommetider saadan beklemmt Lyst til at springe ud af Vinduet. Men i den Hauge maatte man ikke sætte sin Fod og det var vist ikke heller tilladt at brække Halsen i den. Dog nu vare vi paa Landet – min gamle Lyst til at springe afsted som ^[18] paa mine hjemlige Spadseergange vaagnede hos mig. Undertiden gjorde jeg det ogsaa. Engang kom vi til en Gang der løb nedad gennem det tætte Budskads og jeg satte udefter som en Piil og var snart de Andre af Sigte – da hørte jeg nogen tæt bag mig[.] Det var M. der forsøgte at holde Skridt med mig. «Ah De vil prøve et Væddeløb» raabte jeg – «ja

svarede han, hvem troer De vinder[?]» «Jeg,[»] forsikrede jeg leende. Dog hvorledes gjengive Letheden i en saadan Samtale! Der maae en stor Kunstner til at hugge Epheuens lette spøgende Slyngning ud i Steen.

Haven var som fyrstelig. Chinesiske Taarn med klingrende Klokker der bevægede sig i Vinden Eremitager og prægtige Pavilloner hvis ottekantede Speilvægge mangfoldiggjorde det smilende Panorama udenfor – alle disse Kapricer og kunstige Overdaadigheder var der nok af, ikke at glemme det forunderligste, det gamle Riddertaarn. En saadan Flor af Blomster og Væxter kan man ikke forestille sig, alle Zoners Productioner fandtes blomstrede her, Side ved Side i broderlig Endrægtighed og for at fuldstændiggjøre Begrebet om Paradiis maatte ikke heller Figentræet beladen med Frugt, mangle. Selv en virkelig Fiskerhytte var tryllet ind paa Haugens Grund – den var nemlig ved denne Udvidelse bleven skaanet af den godmodige Eiermand. Et mere idealsk Exemplar af en Blankeneserfiskehytte kan man heller ikke tænke sig. Den laae i Lye af Terrassen, tæt ved Stranden under et Tag af kjæmpestore Almer og tæt indhegnet af blomstrende Syringer og Gyldenregn – vi maatte alle udraabe: hvor deiligt! Her glemte man ganske Absicht, Kunsten. Vi gik ogsaa indenfor for at bese os. M. var henrykt. Han og jeg visiterede om i alle Kroge og vi jublede over hver nye Opdagelse af enhver Eiendommelighed i Meubler Huusgeraad, især indtog os den rolige landlige Hygge, den udmærkede Reenlighed der herskede og de venlige Folk. «Hier möchte ich wohnen![»] sagde M. ich auch! svarede jeg. Jeg var ganske henrykt. Nu sidder jeg her i min Stue og undrer mig over dette unbefangne, ich auch, men jeg er heller ikke længer henrykt. Sengene vare høist originale[.] De vare saa høie at man maatte tage et Tilsprang for at naae op i dem men [da] dette vist ikke har forslaaet var der stillet store Skamler foran hvis Høide angav Husets stod i Forhold til Husets Velstand – en meget høi Skammel tydede paa stor Rigdom. Til min Forundring vidste den lille comiske Doctorinde med Rottetænderne og de blomstrende Kinder, at i Norge er Kobberkjedlernes Antal Thermometret for Husets Rigdom. Da vi vare færdige med at bese Haugen foreslog jeg at gjøre en Tour hen til et Bjerg ½ Miils Vei høiere op, hvor der var en herlig Udsigt. Jeg havde før været der engang med D-s. Damerne bleve tilbage, men Fader og de tvende Herrer fulgte med. Om denne Tour er der meget lidt at sige jeg paa Henveien var jeg taus og meget forlegen. Det er altid piinligt at have nogen ligeoverfor sig i en Vogn der er noget unaturligt

Galeimæssigt i denne parvise Urokkelighed og disse sammenkjdede Blik. Værten L. havde megen Liighed med Henrik, dennes Høide og Førlighed. Især naar han beholdt Brillerne paa var den virkelig iøinefaldende. Det var en behagelig, vittig og munter Mand og jeg syntes han maatte være elskværdig, senere hørte jeg ham meget nedrive af en Dame der meente at Konen havde indgaaet en Misalliance (hun var vel riig) og paastod at hun skulde være ulykkelig. Da vi kom hen, hvor vi standsede paatog jeg mig at være Guide og førte dem hen paa Udsigten ere mere original og viid, end egentlig smuk. Fader raillerte ogsaa lidt derover og spurgte om det var den jeg havde pralet saa med, men M. tog min Smag i Forsvar. Imidlertid havde jeg gjemt den bedste tilsidst. Denne Udsigt fra Pavillonon oppe paa Skrænten er virkelig meget mærkværdig. Terrassen sænker sig fra den i betydelig Udstrækking ned til Elbens Bredder og er tæt bevoxet med Skov af alle muelige vilde Træer hvoriblandt nogle høie prægtige Graner og Fyrre der kjækt trodse den fremmede Jordbund[.] Fra Pavillonon der behersker denne Terrasse har man den herligste Udsigt over Elben og Bredderne hiinsides, det Indtryk man faaer af den er af en fremmet næsten nordisk Art, saa jeg indbildte mig det maatte virke end mere overraskende paa den Einheimische end paa mig. Skoven nedenfor er gjennemskaaren i alle Retninger af Veie der føre Gud hveed hvorhen – det er en sand Labyrinth. Men jeg var betaget af en Uroe en Flygtighed der ikke tillod mig at dvæle længe paa ^[19]noget Sted. Den dunkle Skov med sine hemmelighedsfulde Stier lokkede mig som om den lovede mig Hussvalelse for mit urolige Sind. Jeg sagde Herrerne at de skulde ikke frygte for mig eller søge efter mig da jeg vilde støde til dem længere hen i en Retning jeg antydede dem med Fingeren – og dermed foer jeg ned ad den bratte Sandvei og forsvandt i Skoven inden jeg hørte deres Svar. Der var herligt derinde, nu var jeg alene, og jeg overlod mig ganske til hiint ubevidste Drømmerie som Skovaanderne fremlokke og beskytte. Hvor længe jeg vandrede omkring veed jeg ikke jeg erindrer ikke hvad jeg tænkte paa eller hvor jeg var, men jeg havde nok glemt Tiden, thi da jeg kom op paa Høiden igjen traf jeg Fader der sagde mig at begge Herrerne vare gaaede ud for at søge mig. Herregud, tænkte jeg, hvorfor straks Ængstelse! men lad dem kun gaae det have de godt af. Dog de kom ikke igjen, her maatte jeg beskikke mig til at søge *dem op*. Jeg løb paa kryds og tvers – ikke et levende Væsen i den hele Lund! Jeg foer ligened til Vandet standsede – lyttede – i det Haab at det var dem – dog

frygtede jeg det – mit Hjerte bankede naar jeg hørte noget rasle – men da alt forgjæves, vendte jeg tilbage til Fader. Oppe fra Høiden saae jeg M. komme ned mod mig. Han bød mig Armen og førte mig op ad Bakken idet han beskrev den Ængstelighed hvor han og L. havde søgt efter mig, jeg forsikrede at jeg havde søgt meget ængstelig efter dem. Snart sadde vi i Vognen og kom lykkelig hjem uden andre Modgange end det qvælende tykke Støvsand som ved hvert Trin af Hestene næsten sank ned i. Da vi kom ned i Landsbyen og havde den tunge Vei opad yttrede L. at vi kunde trænge til M-s Vinger hvilket vi andre bejahede med den Forbeholdning at disse mægtige Vinger ikke maatte skaffe os længer bort end vi ønskede for den Middagsmads Skyld der ventede paa os, om da det ikke vilde være voveligt at betro sig til dem, over dette rødmede M. gjennem Støvet, og forsvarede sig saa nydelig ganske som en 16–aarigⁿ³³ Pige man bryder for en Kjerest, og talte om hvor satiriske vi vare. Strax vi kom hjem skulde vi tilbords, nu vare vi bleven kjendte med hinanden saa vi fandt os lettere i vor Skjebne at blive. Ved Bordet sad jeg mellem vor Vært og Fruens Broder et ungt hamburgsk Menneske, som saae saa ulykkelig ud som en Millionair der ikke har Vid og Gemyt nok til at taale at være det: ^{Kort} hvem Verden ikke har mere at give. Han var ordknap og saae fortrædelig ud. Ved Bordenden Værtinde, ved Siden af hende M. Derpaa Fader der havde ført en gammel Bestemoder til Bords. Vor lille Kreds og Verten var de eneste Talende, det hele øvrige Selskab lange Rader af Fruentimmer og Børn sadde tause og ubevægelige som chinesiske Dukker de snakkede ikke engang mellem sig. Lykkeligviis blev Konversationen paa vor Side ført med saa megen Liv, L. vidste som en galant Vert at drage mig jevnt ind i den, at jeg ikke fik ret Tid til at overlade mig til den ængstende Fornemmelse Synet af saamange Tause opvækker og som formeres ved at tænke at vi ere Skyld i denne Tvang for dem.

Vor Samtale var meget livlig, der blev fortalt, gjort mange gode Bemærkninger sagt endeel Vittigheder, man disputeerte, man drillede hinanden og drak de prægtigste Vine. Da man drak paa M-s Bortreise sagde L. [«]snart vil Digteren ombytte «der rothe Baum» (Et Sted udenfor H. hvor M logerte) med Helgolands eneste lille Træ, og der rothe Baum give meget nødig Slip paa ham da det er den bedste Frugt det nogensinde har baaret.»

Vi vare blevne ganske muntre da vi stode op for at drikke Kaffee under

Portalet i Haugen. Jeg fløi ned ad den engelske Græsvold som indhegnet til begge Sider af de høie dunkle Træer, aabned et Perspectiv mod Søen. Her stod paa en høi Stang et Flag som bølgede sagte i den milde Luft – Solen var i Synken, og udgjød dens Straaler faldt ligesom gennem et røddigt Slør uden at nogen Skye fordunklede Himlen og udgjød et saadant Skin af usigelig Mildhed og Resignation over hele Naturen, som jeg blot havde seet det Aftenen for min Afreise hjemmefra. Hvem kjender ikke slige udprægede Stemninger i Naturen der undertiden byde <sa>nde ^[20] smertelige næsten ironiske Kontrast med vor Egen! Begge L-s fulgte mig, Faderen med sin yngste spæde Søn paa Armen. Han syntes at være ret lyksalig over ham og fortalte mig at han var den yngste af det «junge Deutschland». Imidlertid løb M. ind og kom tilbage med min blaa Hat som han rakte mig med sin sædvanlige gauche Maneer der røbede hvilken sand poetisk Mangel paa Øvelse i det almindelige Galanterie og Høflighedsvæsen – o hvor betegnende hvor udtryksfuldt, var ikke en saadan lille Bevægelse af ham midt i hans almindelige Tilbageholdenhed! Han sagde intet, idet han rakte mig den hen og jeg vilde ikke gjøre ham nogen Skam i den Vei modtog den med et «hvorfors har De hentet den, jeg behøver den jo ikke.[»] – «Jeg troede De ønskede den, jeg er bange De bliver brun af Solen» – «Ak her er ingen Sol – hvilke Farver har det preussiske Flag?» Sort og hvid, svarede han med en Mine som saae ud som «sort og hvid» saa jeg troede det var et Raillerie og svarede i samme Tone, men han forsikrede mig at det var hans Alvor. Efter Kaffeen besluttede vi at gjøre en Tour til Landsbyen. L og hans Kone M. ^{k38} og en af de umælende unge Damer og jeg vare af Partiet – Fader og Fru Rath vilde blive tilbage. Paa denne Tour lærte jeg at kjende Fru L. jeg talede meest med hende. Det er en af disse stille qvindelige Sjele, hvis Ordknaphed havde noget piquant da man veed den ikke grunder sig paa indre Tomhed, et vist Udtryk af Lidelse som man ikke vidste om det var sjeleligt eller legemligt udbredte noget Indtagende over hende, Glæde vilde vist ikke have klædt hende[.] Hun var for maver og havde for dybe sorte Øine dertil. Da vi gik nedad bad jeg hende hjertelig ikke at tænke med Uvillie paa os fordi vi som Vildfremmede vare traadte ind i en Familiefest paa en saadan Dag men jeg lovede hende aldrig at gjøre det mere. Hun afbrød mig saa venlig forsikrende at jeg troer nok hun holdt os det tilgode ogsaa bagefter. Det lille Rede af en Landsbye ligger indeklemmt mellem Dünerne, med sine lave Tage høie

Stentrapper og hængende Haver. Men dette underlige uregelmæssige Terrain udfordrede netop hiin flygtige Dæmon i mig, det bragte mig ret til at forsøge mine Kræfter. Jeg blev vild og <forvo>ven som en angorisk Geed, medens vi klavrede om hernede, ingen Sandbanke var for steil, ingen Terrasse for brat at jeg ikke sat ud over demⁿ³⁴, intet Punkt for fjernt eller farligt, at jeg ikke naaede det, undertiden lod jeg dog mine Ledsagere Valget enten de vilde gaae den lige, fornuftige Vei, Livets jevne Prosa, eller naae Maalet paa den vilde, poetiske eventyrlige Vei, og naar de for at føie mig valgte det sidste og satte alle muelige Seil til for at overvinde Vanskelighederne, var jeg ordentlig lidt ængstelig tilmode ved deres Anstrengelser, og tænkte om der kunde være Brystsyrge iblandt; Fruen saae ganske hectisk ud. M. sagde engang idet han voltigeerte ud over en Terrasse: [«]Det er umueligt andet end at følge Dem, hvor De saa gaaer hen.» Men saa var jeg til Gjengjæld igjen fornuftig for at tækkes dem, og gik nok saa hyggelig og talte med Fruen.

(Fortsættes)

Hefte 7

^[21] Forloren Skildpadde

N° 7 1837.

Ansvarlige Redactører: ED og CW.

Onsdag 22teⁿ³⁵ November.

8 Dage i Hamburg

(Fortsættelse)

Midt under en saadan fornuftig Raptus, standsede vi foran en af Hytterne. Vi blev alle fængslede af det samme Syn. Inden for Hegnet af den lille Hauge sad en ung Blankeneserinde i hendes maleriske Dragt, med et lille Barn paa Skjødets, ved Siden af hende legede en ældre Dreng. Den unge Moder var saa smuk, den hele lille Gruppe saa livsfrisk, og yndig, at vi samtlige gave et Overraskelsestegn^{udraab}, det var den livagtige Madonna della Sedia.^{k39} Fru L. kjendte hende, og proponerede for mig at gaae indenfor, den unge Kone fulgte, Herrerne bleve udenfor. Egentlig var det for at faae tømt vore Skoe som ved at rode i den tunge^{dybe} Sand, vare blevne saa besynderlig tunge, og viste sig at indeholde en saadan^{utrolig} Beholdning af Sand <at> Efter denne Lettelse var Fru L. gaaet hen til Vinduet og <ta>it og kjælede for Barnet. Efter denne Lettelse Jeg betragtede denne Scene taus, med hiin besynderlige halv skye og halv tiltrækkende Følelse, der altid griber mig ligeoverfor smaae Børn, <der> og som gjør mig saa forlegen naar nogen opfordrer mig til at snakke med dem – ak denne Følelse og dens skjulte Oprindelse med al sin Bitterhed og Vemod traadte frem i min Erindring i dette Øieblik[.] Den trængte sig ligesom frem i Øinene, i hver Ansigtsmuskel – da jeg idetsamme ved at slaae Øiet op mødte M-s Blik der med et besynderligt Udtryk var fæstet paa mig – han stod foran det aabne Vindue – Var det Smil var det Nysgjerrighed! jeg saae det ikke, thi jeg foer som ramt af Lynilden tilbage i det dunkle Rum[.] Jeg skammede mig da vi traadte ud af Døren og gav mig ivrig i Snak med Fruen, til vi kom hjem. Her blev der holdt lidt <Toilette, drukket> The og derpaa talt om Hjemreisen. Dog først skulde et Taarn i Haven bestiges. Da jeg havde drukket en Kop sneg jeg mig ud, gik langsomt i Forveien og ventede de Andre, men kun M. og L kom efter mig. Da jeg vilde tilbage for at hente Fader, forsikrede de mig at det ikke vilde nytte da han ingen Lyst havde, og at gamle Fru R. kunde ikke taale den Anstregelse. Jeg maatte anbetroe mig deres Ledsagelse. Derimod var der intet at indvende, og jeg jegⁿ³⁶ steg alene op i Taarnet med begge Herrerne. Det er bygget som en af de gamle tyske Borge i Form af Ruin. Vindeltrapper føre op gennem 4 Etager, og fra hver af disse aabne de colossale Buevinduer, den vide Udsigt, der bliver

herligere jo høiere man stiger op. M. havde aldrig været der, var henrykt, og jeg var mere end henrykt. Den Spænding hvori jeg havde været den hele Dag havde nu naaet sit høieste Punkt der ogsaa var den[s] Udgangspunkt. Da jeg med et Udraab svingede mig op ad ^[22] Trappen og ud paa den høieste Tind hvor <...> man har Himlen til Tag og blot nogle løse henslængte Stene som Værn mod Afgrunden, greb L. mig forfærdet fast, uden at Grunden til denne Frygt kunde ligge saameget i den legemlige Bevægelse som i mine Blikke, mine feberglødende Kinder. Hvad der bevægede mig saa?

En bestemt, bevidst Følelse havde jeg deraf det var Sorg over Skilsmissen fra alt det jeg saae. Denne Sorg havde en vild, men skuffende Skikkelse. Folk troede jeg var glad og munter og endnu lever jeg vidst i deres Erindring som den lystige norske Pige. I det Øieblik jeg stod ude paa Tinden blev jeg mig denne Sorg bevidst, jeg blikkede rundt om mig og tog Afskeed med den tydske Jordbund, med densⁿ³⁷ venlige Mennesker, med dets blomstrende Haver, med Elben med alt som jeg var bleven fortrolig med. Ved Siden af dette solvarme, venlige Billede kan jeg ikke nægte at mit fjerne Nord som jeg nu skulde vende tilbage til, traadte noget barsk og truende frem, jeg vidste at jeg gik hen at begrave den Smule freidige Lebenslust jeg havde tillagt mig blandt disse Fremmede, i dets Kulde og Øde – ja mit Fædreland tilgiv mig, men jeg tænkte i det Øieblik med Skræk paa Dig. Hvad skulde jeg der, hvad kunde mit Hjem byde mig! Ak den hjemlige Jordbund var i Grunden ikke andet for mig end en uhyre Valplads, hvor jeg havde begravet min glade Barndom, mine Ungdomsforhaabninger og sødeste Drømme. Kun saarende Erindringer vilde modtage den Hjemvendende, i mine Venners Træk, vilde jeg blot læse Sorgens og Erindringens Runer, evige Gravskrifter over en evig, *aldrig glemt Fortid*. Men nedenunder mig rødmede Solen med sine sidste Straaler de yppige Trægrupper i Haven, det lyse Grønsvær laae alt indhyllet i Skygge, og naar jeg saae ud over den majestætiske Flods rolige Flade hved hvis Bredder jeg havde søgt og fundet kort Glemsel, men som jeg nu skulde forlade uden Haab om nogensinde at vende tilbage, da hævede et vildt Mod mig i Veiret og idet jeg bøiede mig ud over Trætoppene nedenunder <...>te jeg <...><...><...> hørte jeg dem hvidske op til mig at deres bløde hvælvede Kroner vilde favne mig ligesaa venlig som mine Venners Arme i det fjerne Hjem og vugge mig til Roe ovenikjøbet, og jeg spurgte mine Ledsagere om de troede de havde

noget ondt af at forsøge denne Nedvei, og de svarede nei, det vilde vist ikke skade mig noget, men L. holdt mig ikke desmindre fast ved Kjolen. M. rørte mig ikke, men han sagde til L. at naar han blev træt af Livet vilde han komme til ham og bestige hans Taarn for idetmindste at døe smukt, hvortil L svarede: vel! men først tømme vi et Par Flasker Champagne sammen og see saa Sagen an. M. meente fremdeles at det vilde være herligt at sidde deroppe og skrive, da Phantasien vilde faae et aldeles nyt, høit Sving, at han engang vilde forsøge det men min Bemærkning at Pen og Papir og alt bevægeligt vilde faae det samme høie Sving og maaskee svinge sig reent bort for ham, forstyrrede denne smukke Idee og han maatte bekjende at det var et dumt Indfald. Men der var herligt! At være deroppe i Maaneskin! et almindeligt Menneske maatte blive Digter, og en Digter Gud. Jeg steg ugjerne ned. Adieu Deutschland!

Paa Hjemtouren sad jeg ligeoverfor M. og vi taledes næsten udelukkende med hinanden, medens Fader og Fru L. godhedsfuld passiarede om Veiret og Støvet og Veiret igaar. Jeg vil ikke kunne gjengive meget af vor Samtale. Det var en af disse dybe, rige Seelenaustausch saa skjeldne i Livet, hvorved man er uenig om man giver mere end man modtager og hvor Tausheden selv er veltalende. Men jeg erindrer at jeg var saa lykkelig. De to Mile som om Formiddagen vare forekomne mig i Hede, Støv og gemeinschaftlig Samtale saa uendelig lange, endte inden jeg kunde begribe hvorledes. Jeg veed nu at en Delinquent der skal forlade Verden en skjøn Maidag, maae finde Veien til Retterstedet alt for kort. Da vi havde naaet Altona faldt Talen (jeg troer dog ikke det var Altona selv, der vagte denne Ideeforbindelse[] – paa Overcivilisation, Tidsaanden og disses gjensidige Indvirkninger. Der var desværre lidt Tid til at forhandle dette intressante Evne som jeg gjerne havde hørt ham tale^{noget} mere om, men jeg erindrer at M. talte meget langmodig derom, at vi bleve enige om at den første var et Onde der <...> kunde blive <...> fordærveligere <...> det end Barbariet selv, og han talte om [23] Raad <mo>d Giften, og at jeg tilsidst i al Beskedenhed gav mit Raad som ikke var fuldt saa lempelig som hans, jeg meente at det eneste Universal middel mod det snigende Ondet var at den hele Jord træt af den sørgelige Byrde af denne forkeerte og fordærvede menneskehed, at den hele Jord med samt dens Taalmodighed brast, og begrov os med vore Dampvogne og Maskiner og tyske Bøger og vor Luxus og sygelige Forføielse og at kun et lidet Antal dygtige^{Folk}

arbejdede sig ud af dette nye Chaos som Myrer af en omstyrtet Tue for at begynde et nyt, kraftigt Naturliv igjen – – og han raabte med comisk Forfærdelse: Gud hvilke rebelske Ideer! etc. men lagde alvorligere til: [«]med saadanne mørke Taler forstyrrer De det muntre livsfriske Billede, jeg glædede mig til at tage med af Dem – De gjør mig bedrøvet.» «Ak,[»] svarede jeg, «Sie haben gewiss geglaubt dass ich ein gutes nettes Mädchen» var, og han loe høit.

Vi vare nu ved Døren til – M. vilde gaae men Fru L. søgte med sin sædvanlige Hjertelighed at overtale ham til at følge med op. Vi havde deelt Dagen saa trolig med hinanden at vi ogsaa burde slutte Aftenen sammen, meente hun. Men M. vedblev høflig at undskylde sig – han havde givet et andet Løfte. → Denne lille Scene varede en Stund medens vi andre hørte tause til, og da jeg syntes den trængte til en Afbrydelse sagde jeg til M: vil De gaae med op? og M. fulgte os uden at sige et Ord, men jeg havde ikke vovet at see paa ham i det Øieblik.

Vi havde spist til Aftens under en almindelig Passiar. Jeg var stille og temmelig <alvorlig.> Jeg <længtede efter> Røe skjøndt jeg vidste at denne Røe vilde komme som en total Slaphed en grændseløs Nedstemmelseⁿ³⁸, men ogsaa den var god for at kunne reise Dagen efter. Fader gav Signal til at gaae, idet vi reiste os fra Bordet, og jeg saa M. tage Farvel med L-s. Derpaa kom han hen til mig og bukkede idet han sagde nogle almindelige forbindtlige Ord, hvormed man pleier at tage Afsked. Jeg kunde ikke see ham, thi jeg lukkede næsten Øinene medens jeg intet sagde. Der blev en lang Pause hvori jeg vidste at han betragtede mig, jeg følte det gennem de lukkede Øine. Men det forvirrede mig ikke mere – jeg var alt rolig. Ubevægelig som under den hele Scene slog jeg Øinene op og mødte hans Blik. Det var det sidste. Han bukkede endnu engang, jeg bøiede mig og han gik.

Appendiks

Gamle Moder Europa har vel en lille, men en saa beqvem og nydelig indrettet Bolig at hun med Rette smiler ad sine rare Naboemadamers smagløse skrumle Bygninger[.] Mod Nord har Europa sin Dagligstue Rusland, et uhyre stort, kjøligt

Værelse, hvorfra alle hendes Befalinger og <huus[ige]> Anordninger udgaae, der er vel Vinduer mod Syd, men desuagtet er det ikke rigtig hyggelig, tæt til <støder> et ligeledes meget rummeligt Kammer ^{Sibirien} med et eneste Vindue mod Nord men da der ingen Kakkelovn findes i det, bliver det kun bru[gt] til et Slags Pulterkammer, hvorhen man slæng<er> alt Uryddel[ig]hedskram – Mod Vest, blot adskilt fra den <øvrige> Række me[d] Huse ved en smal Korridor ligger Europas Stadsstue England. Det er virkelig et meget skjønt Værelse, bygget i Form af <Ro>tunde, med den herligste Udsigt til alle Sider, og udsmykket med en ligesaa solid som f<as>tionabel Seng, 2 mindre Kabin[er] Skotland og Ireland støde til, dog vil man i det sidste bemærke en paafaldende ~~og stødende~~ ~~Afstikkenhed~~ Uoverensstemmelse i Meublementet, Øiet støder Afrevne blegede Tapete[r] forfaldne Gesimser og Gulve; Stole og Borde halv opæd<ne> af Rottegnav stikke selsomt ja næsten uhyggeligt af mod enkelte Meublers elegante Form og den <dulgte> Pragt som ellers hersker – Paa hiin Side af Gangen ligger Europas Balsal Frankerig. Alt er Munterhed Liv Frihed og Glæde i dette Tempel for alle Feste. Feirer Europa nogensinde en saadan der ~~kan man høre Jubelen langt<...>~~ hvor der ikke bliver sparet paa Vinen ~~hvis Purpur~~ den flyder gjerne i Purpurstrømme da kommer ^{ikke alene} det hele Huus som det overalt er Tilfælde naar der skal holdes en Fest i Oprør, men Jubele[n] og Støien naar ogsaa til Naboemadamernes Øren, som fortrædelig stikke Hovedet op af Dynerne og murre Fru Europa burde skamme sig over sine Rallena<bo>er som forstyrre ærlig[e] Folks Roe er det <for> en ærbar <Laus>? – men derpaa trække de Nathuen dybere ned over Øret ~~igjen~~ og sætte sig ned ~~igjen~~ og sove sødelig ind ~~igjen~~. Men Europa er Katholikinde ^{og udøver dens Former og Skikke} omendskjønt man beskylder hende for hemmeli[g] at være Protestanterne hengiven, ~~vedhænger hun dog sine Former~~. Hun har sit Kapel Men ligesom denne Religion gaaer Haand i Haand med de verdslige Glæder ^{ligesom} Nydelse og Bod ere dens ^{dens} Tvillingdøtre saa har Europa sit Kapel tæt ved Balsale[n.] Dette Et <Par> Trappetrin fører ned til det. Dette Kapel er Spanien, opført i ædel stor Stil, men <skjønt> det har høie gothiske Vinduer mod Syd og der i Overflødighed indlader Lys og Varme, har det dog noget skummelt ærværdigt ved sig, ~~foruden de rige Skatte~~ af De nøgne Vægge smykke kun Helgenbilleder og hellige Malerier, men Glandspunktet er Alteret det herlige Alhumbra. Smykket med alt hvad dens

rigeste Prag kan opdynde, synes det dog oprindeligt at have været bestemt for noget andet, thi end at være Alteret for en christelig – Gudsyndelse thi fremmede brogede glimrende Karakterer af en selsom glimrende broget Slags bedækkede fordum de Steder som nu skjules af Korsets Tegn og den hellige Angustinus Billede, nogle af dem har dog Europa par curiositate ladet sidde tilbage. Moder Europa er saa stolt af sit skønne Alter i sin Bedesal at hun aldrig glemmer at vise det for fremmede <som> træde ind i hendes Bedesal. Hun skal have kjøbt det ærligt paa en Auction, men hendes bagtalerske Naboemadamer ja selv nogle af Huuspersonalet ville h<...> paastaae at hun skal have tilranet sig det paa en ulovlig Maade. Bedesale blive ellers meget lidt brugt nu. Europa forretter skjelden har i den senere Tid skjelden forrettet sin Andagt der – Det er nemlig kommen i Rye for at der skal spøge der, og vist er det at man ofte der gaaer ofte <...>kt uroligt til man hører undertiden Raslen som af Lænker og Vaabenklirr og mange forvirrede Stemmer derinde. Om Aftenen naar Solen Dagen synker og Europa træt af Dagens dens Besværligheder tyer hun gjerne ud paa sin Balcon Schweiz. Her lader hun ogsaa sit frugale Aftensmaaltid et Glas hed Melk Sm<ørrebrød> og g<ede> Ost bringe ud, eller hun indaander de berusende Blomsterdufte som Aftenluften sender hende op fra hendes deilige <overbevokste> Have Italien. Først naar Natten udbreder sine Vinger kjølede over dennes Laurbær og Orangebuske stiger hun ned i dens, og snart ser man hende vandre drømmende under dens hvide Marmorbilleder. Men fordi hun er saadan Nattesværmerske, higg staaer hun ogsaa seent op, Morgensolen har alt længe bestraalet Purpuromhængene, hendes Sovegemak Tyrkiet da hun reiser sig og skrider langsomt i <Bad>. Europa er her igjen den strenge Diana og man kjender hende ikke igjen fra hiin natlige Orgie i hin Balsal da hun var Festens Dronning og glødede af overgivent Lune fri og u<...> <peen>. <veh> det menneskelige Øie som <...>eret faldt ind i den Helligdom; den frygteligste uforsonligste Straf blev ham tildeel – Europa er en lærd Dame ogsaa. Hun har et stort smukt Studeerværelse som hun kalder Tydskl[and] omtrent midt i Huset og til dette støder flere af de mere underordnede af Husets Beqvemmeligheder. Det slette nydelige Kjøkken Holland vidner ligemeget om dets Overdaad og Rigdom som om dets Kjøkkenpersonalets Orden og Reenlighed s<...> om thi selv bryder Europa sig ikke stort om Kjøkkenet, naar det blo[t] leverer promte hvad det skal. Det <var

fordum større› dette Kjø[k]ken] men saa kom der et Slags Forvalter som man maatte i Hast skaffe et Værelse og saa blev det paa Europas Befaling dee[lt] skjøndt ved til Vedkommendes megen Uenighed og Fortræd[.] Belgien blev det nye Værelse kaldet. Europas Spiseværelse er meget lille, men man maa tilstaae at det forener i sig altⁿ³⁹ hvad den ‹forvæn›dte Smag kan opfinde af forfinede Delicatesserⁿ⁴⁰ – der nogensinde kan faae Tænderne til at løbe over – i intet Spisekammer saa jeg saadanne fuldkomne Oxer saa glindsende Gjæs. Hamborg heder dette under den ypperste Overflødighed bugnende af alle smarotzende Guder velsignede Plet. Er Du kommen til Hamborg kjere Læser – kunnet liste Dig ind i H. kjere Læser har Du fundet Nøglen til Døren som heder Geld Penge da fraadser Du i dens forføreriske ‹Skatte› utrættelig ustandset indtil Du segner, men det er en en sød Død! – Inde for Spisekammeret skal ligge ‹...›gge et lidet Apartement ‹høs› som heder Danmark me[n] man veed ikke egentlig til hvad Brug.

Den Skandinaviske Halvø er M. Europas Skamm[e]krog hvor Moder Europa sætter hen alle sine leie uskikkelige Børn. –

Litteraturliste

Benterud, Aagot. 1947. *Camilla Collett. En skjebne og et livsverk*. Oslo: Dreyer.

Collett, Alf. 1911. *Camilla Colletts livs historie. Belyst ved hendes breve og dagbøger*. Christiania: Gyldendal.

Collett, Camilla. 1879. *Mod Strømmen*. Kjøbenhavn: Andr. Schous Forlag.

Collett, Camilla. 1885. *Mod Strømmen. Ny Række*. Kjøbenhavn: Andr. Schous Forlag.

Collett, Camilla. 1895. «Af Camilla Colletts efterladte Papirer. En Erindring fra Hamburg, Sommeren 1837». *Norge. Norsk Kalender*. Anden årgang. Utgitt av Nordahl Rolfsen. Kristiania: Jacob Dybwads Forlag.

Collett, Camilla. 1913. «Otte Dage i Hamburg». *Samlede verker*. Mindeutg. Bind 3. Kristiania og Kjøbenhavn: Gyldendal.

Collett, Camilla. 1930. *Breve fra ungdomsaarene. Dagbøker og breve*, bind 2. Utgitt av Leiv Amundsen. Oslo: Gyldendal.

Haugen, Trond. 2014. «Hvordan ble Camilla Collett forfatter? – om Camilla Wergelands 'Otte Dage i Hamburg' og Theodor Mundts 'Denkblätter für die nordische Sylphide'». *Å bli en stemme. Nye studier i Camilla Colletts forfatterskap*. Redigert av Trond Haugen. Oslo: Novus.

Heine, Heinrich. 1827. *Buch der Lieder*. Hamburg: Hoffmann und Campe.

Steen, Ellisiv. 1947. *Diktning og virkelighet. En studie i Camilla Colletts forfatterskap*. Oslo: Gyldendal.

Steinfeld, Torill. 2012. *Camilla Collett. Ungdom og ekteskap*. Oslo: Gyldendal.

Noter:

[n1](#). Jeg skylder Tone Modalsli en stor takk for grundig korrektur av min transkripsjon av de tidligere upubliserte delene, og Oddvar Vasstveit skal ha en stor takk for hjelp til tyding av de vanskeligste tekststedene.

[n2](#). Manuskriptet ble konserverert ved Nasjonalbiblioteket i 2000. Brett, rifter og revne kanter ble glattet ut og styrket med et tynt lag av holdbart papir. En slik konservering dekker ikke tekst, så eventuell bortfall av tegn etter Eitrems transkripsjon må sannsynligvis være skjedd på grunn av feil håndtering før konservering.

[n3](#). Teksten «Til Subscribberterne!» er ført i pennen av Camilla Collett

[n4](#). Blades] *rettet fra Bladet ved overskriving*

[n5](#). Skade med teksttap

[n6](#). Skade med teksttap

[n7](#). Teksten «Et Selskab!» er ført i pennen av Emilie Diriks

[n8](#). Skade med teksttap

[n9](#). Skade med teksttap

- [n10](#). Skade med teksttap
- [n11](#). Skade med teksttap
- [n12](#). førstegang] *rettet fra engang ved overskriving*
- [n13](#). Teksten «(Efter Heine)» er ført i pennen av Camilla Collett
- [n14](#). Overskriften 'Dødsfald' og teksten «At min kjære Kone ...» er ført i pennen av Emilie Diriks
- [n15](#). Skade med teksttap
- [n16](#). Teksten «At min elskede uforglemmelige Datter ...» er ført i pennen av Camilla Collett. Teksten finnes som kladd i Ms.8° 275:3:d
- [n17](#). andet] *rettet fra intet ved overskriving*
- [n18](#). Skade med teksttap. Ordet er i Collett 1913 lest som 'Heine', men denne lesningen stemmer ikke med de bokstavrestene som ses ved multispektral analyse
- [n19](#). Skade med teksttap. Ordene er i Collett 1913 lest som 'lade sig see.', men denne lesningen stemmer ikke med de bokstavrestene som ses ved multispektral analyse. Eventuelt slutter teksten med ordet 'herpaa.'
- [n20](#). charakristiske] *feil for* karakteristiske
- [n21](#). de] *rettet fra* man ved overskriving
- [n22](#). ligesaa skuffet] *er rettet fra* skuffet ligesaa ved nummerering over ordene
- [n23](#). Teksten «Indrykkelse mod Betaling» er ført i pennen av Camilla Collett. Teksten finnes som kladd i Ms.8° 275:3:d
- [n24](#). Teksten «Indenlandske Efterretninger» er ført i pennen av Emilie Diriks
- [n25](#). sine] *feil for* sin
- [n26](#). maatte han] *er rettet fra* han maatte ved nummerering over ordene
- [n27](#). Sreng] *feil for* Streng
- [n28](#). Sreng] *feil for* Streng
- [n29](#). over ordet 'Codiakus' er det senere med fremmed hånd skrevet 'Zodiakus'
- [n30](#). Teksten «Dødsfald» er ført i pennen av Camilla Collett. Teksten finnes som kladd i Ms.8° 275:3:d
- [n31](#). Teksten «De nære Naboer» er ført i pennen av Camilla Collett
- [n32](#). Skade med teksttap. Ordet er i Collett 1913 lest som 'eller', men denne

lesningen stemmer ikke med de bokstavrestene som ses ved multispektral analyse

[n33](#). 16–aarig] *rettet fra* <...>aarig *ved overskriving*

[n34](#). dem] *rettet fra* det *ved overskriving*

[n35](#). 22te] *rettet fra* 1ste *ved overskriving*

[n36](#). jeg jeg] *feil for* jeg

[n37](#). dens] *rettet fra* dets *ved overskriving*

[n38](#). Nedstemmelse] *rettet fra* Ned<...>hed *ved overskriving*

[n39](#). alt] *rettet fra* alle *ved overskriving*

[n40](#). I den foregående passasjen er det vanskelig leselige tilføyelser som ikke er transkribert

[k1](#). S: T] salvo titulo. Oversatt: med utelatelse av tittel

[k2](#). Nella] avisen *Den Constitutionelle* (1836–47)

[k3](#). nlg.] antatt forkortelse for 'nemlig' eller 'navnlig'

[k4](#). Gjendiktning av Heinrich Heines «Traumbilder» del 3 i *Buch der Lieder* som første gang utkom i 1827 og i ny utgave i 1837

[k5](#). Gjendiktning av Heinrich Heines «Lyrisches Intermezzo» del 28 i *Buch der Lieder* som første gang utkom i 1827 og i ny utgave i 1837

[k6](#). Gjendiktning av Heinrich Heines «Lyrisches Intermezzo» del 29 i *Buch der Lieder* som første gang utkom i 1827 og i ny utgave i 1837

[k7](#). trolig fra Theodor Mundts roman *Madonna* (1835)

[k8](#). Theodor Mundt (1808–61)

[k9](#). Edward Bulwer-Lytton (1803–73)

[k10](#). Heinrich Heine (1797–1856)

[k11](#). «die Nordseelieder»] del av Heinrich Heines *Buch der Lieder* (1827)

[k12](#). «Charlotte Stieglitz, ein Denkmal»] roman av Theodor Mundt (1835)

[k13](#). Carl Friedrich Ernst Ludwig (1773–1846)

[k14](#). en ung Maler fra Berlin] identifisert som Biong (Collett 1895)

[k15](#). Oscar Wergeland (1815–95)

[k16](#). die Jüdin] opera av Jacques Fromental Halévy

[k17](#). identifisert som Rosine Wilhelmine Ludwig (Steinfeld 2012)

[k18](#). Min Sanglærerinde] identifisert som Henriette Dellerie (Ms.8° 273:6)

[k19](#). Frøken F.] trolig frøken Fürst som Camilla Collett nevner i brev til Emilie Diriks (Collett 1930, 236–37)

[k20](#). Nicolai Wergeland (1780–1848)

[k21](#). Henrik Steffens (1773–1845)

[k22](#). Huguenotterne] opera av Giacomo Meyerbeer

[k23](#). Faust] opera av Ludwig Spohr

[k24](#). rastlose Liebe] sang skrevet av Johann Wolfgang von Goethe og med musikk komponert av Franz Schubert

[k25](#). den store Arie af Julie og Romeo] arie fra operaen *I Capuleti e i Montecchi* av Vincenzo Bellini

[k26](#). Johann Ludwig Dammert (1788–1855)

[k27](#). Henrik Wergeland (1808–45)

[k28](#). *Spaniolen*] dikt av Henrik Wergeland (1833)

[k29](#). «irreparabile tempus»] farse av Henrik Wergeland (1828)

[k30](#). «literairisches Zodiakus»] tidsskrift redigert av Theodor Mundt (1835–36)

[k31](#). Reimers] tysk grossererfamilie (Steinfeld 2012)

[k32](#). Mad Hesse] en av svigerinnene gift med Hartwig eller Heinrich Levin Hesse (Steinfeld 2012)

[k33](#). (Gustav)] opera av Daniel Auber

[k34](#). «Situationer og Skildringer»] trolig *Charakterer und Situationenen* av Theodor Mundt (1837)

[k35](#). Johan Martin Lappenberg (1794–1865)

[k36](#). Georg Friedrich Baur (1768–1865)

[k37](#). Hermann von Pückler-Muskau (1785–1871)

[k38](#). Marianne Louise Baur

[k39](#). Madonna della Sedia] maleri av Raphael (1513–14)

Forloren Skildpadde er lastet ned gratis fra bokselskap.no